

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV INFORMAČNÍCH STUDIÍ A KNIHOVNICTVÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
Mgr. Lucie Jakubcová

Onleihe – online výpůjční systém digitálních médií

Onleihe – online system of lending digital media

Vedoucí práce: PhDr. Eva Bratková, Ph.D.

Praha

2015

Obsah

Předmluva	4
1 Úvod	6
2 Onleihe	8
2.1 Historie a vývoj	8
2.2 Principy fungování	10
2.2.1 Onleihe a nakladatelé	13
2.2.2 Onleihe a knihovny	15
2.2.3 Onleihe a uživatelé	16
2.3 Obsahová nabídka	17
2.3.1 Elektronické knihy	17
2.3.2 Elektronické časopisy a noviny	18
2.3.3 Audioknihy, hudba	18
2.3.4 Video	18
2.4 Technologické zabezpečení médií	18
2.5 Technické požadavky na využívání Onleihe	19
2.6 Kritika systému	24
3 Onleihe v Knihovně Goethe-Institutu v Praze	26
3.1 Knihovna Goethe-Institutu v Praze	27
3.2 Onleihe v Knihovně Goethe-Institutu v Praze	28
3.2.1 Obsahová nabídka	28
3.2.2 Registrace	30
3.2.3 Uživatelské rozhraní	31
3.2.4 Vyhledávání médií	33
3.2.5 Výpůjčky a zámluvy médií	34
3.3 Průzkum spokojenosti uživatelů Knihovny Goethe-Institutu v Praze s Onleihe	37
3.3.1 Metodologie průzkumu	38
3.3.2 Výzkumné hypotézy	38
3.3.3 Struktura dotazníku	39

3.3.4	Výsledky průzkumu	40
3.3.5	Shrnutí výsledků průzkumu	53
4	Závěr	55
	Seznam použité literatury	57
	Seznam tabulek.....	61
	Seznam obrázků.....	62
	Seznam grafů	63
	Přílohy	i
	Příloha č. 1: Seznam Goethe-Institutů poskytujících Onleihe	i
	Příloha č. 2: Seznam elektronických novin a časopisů dostupných přes Onleihe	ii
	Příloha č. 3: Seznam čteček elektronických knih kompatibilních s Onleihe	iv
	Příloha č. 4: Seznam MP3 přehrávačů kompatibilních s Onleihe.....	vi
	Příloha č. 5: Dotazník průzkumu spokojenosti s Onleihe v Knihovně Goethe- Institutu v Praze (elektronická verze v češtině)	viii
	Příloha č. 6: Dotazník průzkumu spokojenosti s Onleihe v Knihovně Goethe- Institutu v Praze (elektronická verze v němčině)	xiii

Předmluva

Předkládaná bakalářská práce z oboru Informační studia a knihovnictví s názvem *Onleihe – online výpůjční systém digitálních médií* se, jak již název napovídá, zabývá tématem online výpůjčních systémů médií pro veřejné knihovny, konkrétně nejrozšířenějším systémem v německy mluvících zemích s názvem Onleihe. Téma bylo zvoleno zejména z toho důvodu, že právě možnost zpřístupňování digitálních médií v českých knihovnách je velmi aktuálním tématem. Po uvedení elektronických knih na trh byly knihovny, jakožto tradiční instituce vzdělanosti, postaveny před problémem, zda a jakým způsobem tento nový druh médií čtenářům poskytovat. Největší překážkou byla jistě legislativa, která pojem elektronické knihy neznala a automaticky ji tak řadila mezi software – tedy věc, se kterou lze nakládat pouze se souhlasem distributora. Knihovny si samozřejmě nemohly dovolit ani z kapacitních, ani z finančních důvodů hledat řešení této situace. Problém za ně vyřešila až komerční sféra, která přišla se systémy pro výpůjčku digitálních obsahů. V německojazyčné oblasti to byla firma divibib GmbH se systémem Onleihe. Platforma Onleihe je funkční a rozšířený systém, který zapojeným knihovnám umožňuje zpřístupňovat svým čtenářům a uživatelům média (především elektronické knihy) v digitální podobě. České knihovny, případně soukromé firmy by v podobě tohoto systému a v principech jejího fungování mohly najít inspiraci k vytvoření systému podobného, který by ovšem nabízel obsah v českém jazyce. Cílem práce je tedy na tento systém upozornit, popsat jeho fungování a na základě průzkumu mezi čtenáři Knihovny Goethe-Institutu v Praze, která je jako jediná v České republice do tohoto systému zapojena, zjistit, jak jsou uživatelé s tímto systémem spokojeni a navrhnout doporučení pro odstranění případných nedostatků zjištěných tímto průzkumem.

Bakalářská práce sestává ze čtyř hlavních kapitol, přičemž kapitola první (kapitola 1) je úvodem do pojednávané problematiky a kapitola poslední (kapitola 4) závěrem, který celou práci shrnuje. Hlavní část práce tedy tvoří kapitola druhá a kapitola třetí. Druhá kapitola se zabývá obecným fungováním systému Onleihe. Je tvořena šesti podkapitolami, které se věnují jak historii a vývoji systému (kapitola 2.1), principům fungování systému (kapitola 2.2), obsahové nabídce (kapitola 2.3), tak technologickým

zabezpečením médií (kapitola 2.4) a technickým požadavkům na využívání systému (kapitola 2.5). Připojena je i podkapitola o kritice fungování systému z pohledu uživatelů (kapitola 2.6). V kapitole třetí je představen systém Onleihe v jedné konkrétní knihovně, která je do systému zapojena. První podkapitola obsahuje profil této knihovny (kapitola 3.1). Následuje kapitola o Onleihe v této knihovně (kapitola 3.2), která se dále dělí na podkapitoly o obsahové nabídce systému (kapitola 3.2.1), o postupu při registraci do systému (kapitola 3.2.2), o uživatelském rozhraní systému (kapitola 3.2.3), o vyhledávání (kapitola 3.2.4) a o výpůjčce a zámuvě médií (kapitola 3.2.5). Hlavní část kapitoly 3 je ovšem tvořena průzkumem spokojenosti uživatelů se systémem (kapitola 3.3).

Po stránce obsahové odpovídá odevzdaná práce jejímu zadání. Celkový rozsah práce je 96 295 znaků včetně mezer. Součástí práce je příloha o rozsahu 17 stran (strany i-xvii). Veškeré bibliografické zdroje jsou citovány dle normy ISO 690:2010¹ s přihlédnutím ke studijní metodické příručce od Evy Bratkové².

Bakalářská práce má popisný charakter, který vychází především z pozorování systému samotného a také z odborné literatury o tomto systému publikované. Druhá část práce se potom zakládá na dotazníkovém šetření provedeném v Knihovně Goethe-Institutu. Ráda bych proto na tomto místě poděkovala pracovnícím Knihovny Goethe-Institutu - jmenovitě Evě Vondálové a Kláře Povejšilové – za to, že mi umožnily průzkum provést a ochotně mi s prováděním průzkumu pomáhaly. Evě Vondálové také děkuji za cenné informace a materiály k provozu a fungování systému.

Poděkování patří také vedoucí této práce PhDr. Evě Bratkové, Ph.D. za to, že se vedení této práce ujala a že svými radami a připomínkami přispěla k jejímu vzniku.

Poděkování patří i mému partnerovi a rodině za to, že mě trpělivě doprovázeli a podporovali na mé cestě za knihovnickým vzděláním.

¹ ČSN ISO 690:2010. *Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů*. 3. vyd. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, březen 2011. 39 s. Třídící znak 01 0197.

² BRATKOVÁ, Eva, zprac. *Citování informačních zdrojů a tvorba bibliografických referencí podle mezinárodní normy ISO 690:2010: metodický materiál pro posluchače ÚISK* [online]. Verze 1.0. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze, 2011-12-30 [cit. 2015-01-20]. 58 s. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupný z: <http://texty.jinonice.cuni.cz/>.

1 Úvod

„Nová média nejsou mosty mezi člověkem a přírodou; jsou přírodou.“

(Marshall McLuhan³)

Moderní informační technologie, jejich masivní rozvoj od 60. let 20. století a s tím související informační exploze s sebou přinesly řadu změn, které zasáhly snad všechny oblasti lidské činnosti. Informační technologie se staly nástrojem, který značně snížil prostorové a časové bariéry přístupu k informacím a vedl tak k zlepšení a zefektivnění lidské práce. Důležitým mezníkem potom bylo masové rozšíření internetu, které završilo transformaci tradiční industriální společnosti ve společnost informační. Dle České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) je definována jako *„společnost založená na integraci informačních a komunikačních technologií do všech oblastí společenského života v takové míře, že zásadně mění společenské vztahy a procesy“*⁴. Z poněkud jiného úhlu se na informační společnost dívá Jiří Zlatuška. Ten ve své definici neklade důraz na informační technologie jako takové (ty jsou pro něho technologickou základnou), nýbrž na objekty přenášené těmito technologiemi – tedy na digitální informace, které se staly významným ekonomickým artiklem⁵. Obě definice se ovšem shodují na tom, že nástup informační společnosti otevírá zcela nové možnosti a příležitosti a má tak zásadní vliv na charakter společnosti. Jako příklad si můžeme vzít pracovní trh. Dle Reicha⁶ se hlavní ekonomickou silou stanou lidé, kteří jakýmkoliv způsobem ekonomicky využívají informace. Množstvím volně dostupných informací se velmi razantně zvyšuje konkurenční prostředí, a proto bude každý pracovník, který bude schopný využít dostupné informace rychleji a lepším způsobem než konkurence, na trhu práce úspěšnější a žádanější.

³ McLUHAN, Marshall. *Člověk, média a elektronická kultura*. Brno: Jota, 2000, s. 252. ISBN 80-7217-128-6.

⁴ JONÁK, Zdeněk: Informační společnost. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2015-06-25]. Dostupný z: http://aleph.nkp.cz/F/E2NAPP4G2QS2BT33YC7JXBGDFLIKSCRK7IXAK1GYAERSBLHD1T-33396?func=full-set-set&set_number=032645&set_entry=000005&format=999.

⁵ ZLATUŠKA, Jiří. Informační společnost. In: *Zpravodaj ÚVT MU*. 1998, roč. 8, č. 4, s. 1. ISSN 1212-0901.

⁶ REICH, Robert B. *Dílo národů: příprava na kapitalismus 21. století*. Praha: Prostor, 2002. ISBN 80-7260-064-8.

Velký potenciál uspět v této nové společnosti orientované na informace a jejich ekonomickou výtěžnost mají knihovny. Knihovny, jež mají napomáhat „*k uspokojování informačních, vědeckých, vzdělávacích nebo rekreačních potřeb uživatelů*“⁷, mají již ze své podstaty být těmi institucemi, které budou aktivně podporovat rozvoj informační společnosti a přispívat k informační gramotnosti společnosti. Dle slov Michala Černého by „*knihovny měly být jedním z nejvýznamnějších motorů technologické evangelizace*“⁸. To znamená, že by měly poukazovat na aktuální trendy a technologie, měly by seznamovat širokou veřejnost s těmito technologiemi a ukazovat jim cesty k jejich správnému a efektivnímu využití. Jedním z těchto aktuálních trendů, které značně ovlivnily a ovlivňují fungování knihoven, jsou elektronické knihy. Pod pojmem elektronická kniha (e-kniha) rozumíme „*knih[u] v digitální podobě, tedy vytvořen[ou] v počítači (tzv. born digital) nebo vznikl[ou] digitalizací tištěného dokumentu*“⁹. Z definice vyplývá, že se jedná o obsahově shodné dílo, jako jsou tradiční papírové knihy, ale změnila se pouze jeho forma. Změnou formy a způsobem, kterým tento typ dokumentů může být šířen, byly knihovny, které byly doposud orientovány pouze na výpůjčku papírových médií, postaveny před nelehký úkol: Jakým způsobem zajistit čtenářům přístup k těmto novým elektronickým obsahům? Jak zajistit jejich ochranu? Jak nenarazit na bariéry, které před knihovny staví legislativní rámec a zároveň jak zůstat institucí, které bude plnit svoji funkci „evangelizátora“ moderních technologií a trendů?

Úkolu, jak umožnit knihovnám poskytování digitálních obsahů, se chopily především soukromé subjekty, které vytvářejí platformy umožňující knihovnám tyto obsahy čtenářům a uživatelům poskytovat, aniž by jakýmkoliv způsobem porušovala autorská či jakákoliv jiná práva k půjčovaným dílům. Jedna z takových platform – konkrétně německá Onleihe - je tématem této bakalářské práce, jejímž cílem je v první řadě popsat obecné fungování tohoto systému a v druhé řadě na konkrétním příkladu Knihovny Goethe-Institutu v Praze demonstrovat implementaci služby v praxi.

⁷ SODOMKOVÁ, Jana. Knihovna. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2015-07-28]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001990&local_base=KTD.

⁸ ČERNÝ, Michal. Osm technologických trendů, které promění knihovny v informační společnosti. In: *ITlib*. Bratislava: Centrum VTI SK, 2013, roč. 16, č. 2, s. 32. ISSN 1335-793X.

⁹ CELBOVÁ, Ludmila a Jaroslava HAVLOVÁ. Elektronická kniha. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2015-07-28]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000866&local_base=KTD.

2 Onleihe

„Jederzeit und überall!“
(reklamní slogan Onleihe)

Pod obchodní značkou Onleihe se skrývá online platforma pro výpůjčky elektronických médií, kterou provozuje německá firma divibib GmbH se sídlem ve Wiesbadenu. Samotné označení Onleihe, které je od roku 2008 chráněno Německým patentovým a známkovým úřadem (Deutscher Patent- und Markenamt)¹⁰, vzniklo kontaminací německých slov online a Ausleihe [výpůjčka] a plně tak vystihuje podstatu systému – jedná se o systém, který umožňuje zaregistrovaným uživatelům půjčování elektronických médií dvacet čtyři hodin denně sedm dní v týdnu prostřednictvím sítě internet. Jedná se o systém, který reaguje na technologické změny, které s sebou přineslo masové rozšíření internetu, vznik elektronických knih a potřeba knihoven tyto nová média čtenářům poskytovat.

2.1 Historie a vývoj

Historie systému Onleihe sahá do roku 2005. Vznik tohoto systému byl inspirovaný americkým projektem OverDrive, který se od roku 1986 zaměřuje na zprostředkování elektronických médií knihovnám¹¹. Z počátku byla média zprostředkovávána na disketách a CD nosičích. V roce 2000 začala firma s budováním online databanky elektronických médií, do které mají od roku 2002 knihovny zapojené do systému přístup a mohou pro svoji knihovnu nakupovat požadované tituly v elektronické formě, které potom zapůjčují svým čtenářům online. Jak uvádí Mittrowann¹², začal na podobném principu budovat Holger Behrens platformu pro výpůjčky německojazyčných knih, kterou nazval Onleihe. Do svého podnikání si přinesl řadu zkušeností z předchozích start-up projektů a z několika předchozích

¹⁰ DIVIBIB GmbH (14). *Onleihe - Bibliothek digital*. Německo, Přihláška ochranné známky, 302008038945. 8. Dezember 2010. Dostupný také z: <https://register.dpma.de/DPMAREGISTER/marke/register/3020080389451/DE>.

¹¹ MITTROWANN, Andreas. Die Onleihe - eine Plattform zur Ausleihe digitaler Medien. In: *Bibliothek Forschung und Praxis*. 2011, Jg. 35, Heft 3, s. 363. ISSN 0341-4183.

¹² Tamtéž, s. 364-365.

manažerských pozic, jmenujme např. pozici vedoucího finančního oddělení firmy Cocomore AG. Jeho prvním úkolem bylo sestavení schopného týmu, který měl následně pracovat na vytvoření softwaru jakožto základu budoucího informačního systému. Kapitál potřebný v první fázi existence firmy byl od prvního počátku zajištěn menšinovým vlastníkem firmou ekz.bibliotheksservice GmbH¹³, která spadá do koncernu ekz-Gruppe¹⁴. Vedle kapitálu tak spojení divibib GmbH s tímto koncernem přineslo množství potřebných zkušeností a kontakty s odborným knihovnickým světem. Spolupráce ekz.bibliotheksservice GmbH a firmy divibib GmbH se upevnila v roce 2006, kdy se ekz.bibliotheksservice GmbH stává většinovým vlastníkem a na pozici jednatele společnosti a obchodního manažera se dostává Jörg Meyer, který na této pozici působí dodnes. Současně také započala jednání s vydavateli a nakladateli o možnostech spolupráce. Jednání ovšem nebyla vůbec jednoduchá. Jak konstatuje Mittrowann¹⁵, nebyla nakladatelství a vydavatelství na tuto formu distribuce a poskytování svých médií připravena¹⁶. Jako odstrašující příklad uváděla hudební odvětví, které bylo digitalizací a rozšířením internetu značně poškozeno. Po těchto rozhovorech začala intenzivní práce na vývoji ochrany vypůjčovaných médií a na stanovení formátů, které budou v Onleihe podporované.

Pilotní provoz systému byl spuštěn v prosinci roku 2007. Pro první testování systému byly vybrány čtyři knihovny – knihovna v Düsseldorfu, Hamburku, Mnichově a Würzburgu, částečně zapojeny byly i knihovny v Hammu, Frankfurt nad Odrou, Amberku, Oldenburku a Göttingenu. Roky 2008 až 2010 byly potom ve znamení testování systému, naplňování systému obsahem, technologických inovací a získávání nových zákazníků. V roce 2009 se Onleihe dostala do situace, kdy uživatelů a knihoven zapojených do systému sice přibývalo, počet médií, která byla uživatelům k dispozici, ovšem stagnoval. Manažeri firmy se proto rozhodli pro zásadní restrukturalizaci firmy – provoz, marketing a zpřístupňování médií bylo přesunuto do centrály firmy ekz.bibliotheksservice GmbH v německém Reutlingenu, ve Wiesbadenu zůstala veškerá

¹³ Webová stránka firmy: <http://www.ekz.de/en/home/>.

¹⁴ Součástí koncernu jsou i firmy easyCheck GmbH & Co., Noris Medienverpackungen, 4Readers a ekz.bibliotheksservice GmbH, které se všechny orientují na poskytování služeb veřejným knihovnám.

¹⁵ MITTROWANN, Andreas. Die Onleihe - eine Plattform zur Ausleihe digitaler Medien. In: *Bibliothek Forschung und Praxis*. 2011, Jg. 35, Heft 3, s. 365. ISSN 0341-4183.

¹⁶ Diskuse zástupců platformy a odborné knihovnické veřejnosti o otázkách technologického zabezpečení je částečně zachycena na online diskusním fóru netbib.de (<http://log.netbib.de/?s=onleihe>).

podpora a služby související s IT technologiemi a zákaznická linka. Od roku 2011 se firma snaží především o rozšíření obsahové nabídky, získání více uživatelů systému a také vybudování rozsáhlejší obsahové nabídky. Velké množství finančních prostředků bylo vynaloženo na marketingové a reklamní kampaně a do vývoje aplikací pro mobilní telefony. Významný mezník ve vlastnické struktuře firmy přišel 31. prosince 2014, kdy se stoprocentním vlastníkem stává koncern ekz.bibliotheksservice GmbH¹⁷.

V dnešní době se dá mluvit o Onleihe jako o největší platformě pro výpůjčku elektronických médií ve veřejných knihovnách v německy mluvících zemích.

2.2 Principy fungování

Fungování platformy Onleihe se opírá o čtyři základní pilíře: nejdůležitějším subjektem je samotný provozovatel systému, tedy firma divibib GmbH, dalšími subjekty jsou knihovny zapojené do systému, koncoví uživatelé systému a nakladatelé či vydavatelé. Centrum systému a bodem, ve kterém se setkávají zájmy zúčastněných subjektů, tvoří obsahová nabídka systému.

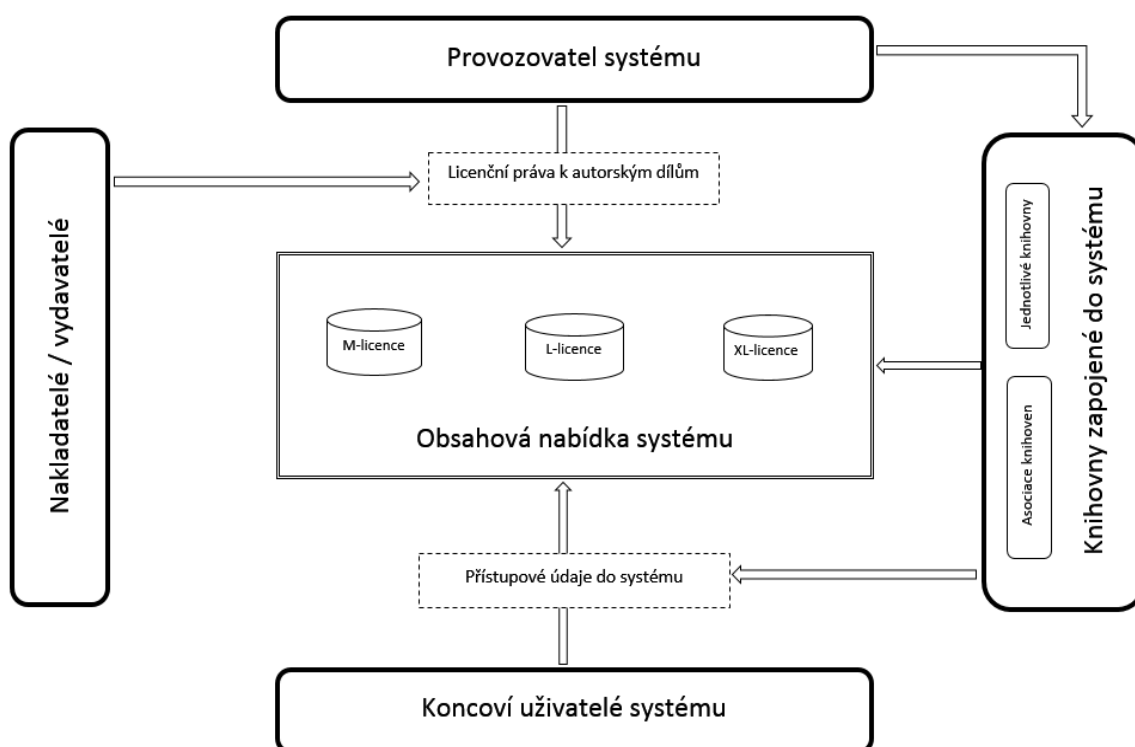
Celý systém funguje na vzájemné kooperaci těchto čtyř subjektů a za předpokladu, že všem subjektům bude umožněno dosáhnout cílů, které si od zapojení do systému slibují, v co největší míře, ať už jde o zájmy ekonomické (nakladatelé/vydavatelé), uspokojení potřeb (koncoví uživatelé systému) či naplnění svého poslání (knihovny).

Provozovatel Onleihe, firma divibib GmbH je koordinátorem celého systému, jejím úkolem je v první řadě vytvoření a udržování celé platformy v provozu. Především se poskytovatel stará o technickou a technologickou stránku provozu. V první řadě provozovatel vyjednává s nakladateli a vydavateli o možnosti jimi vydaná elektronická média zařadit do nabídky Onleihe. S tím se pojí vyjednávání o smluvních podmínkách a o ceně za zpřístupněná média. Na druhé straně je úkolem provozovatele systému pomocí cíleného marketingu a propagace získat co nejvíce knihoven, které se rozhodnou Onleihe svým čtenářům poskytovat. Možnost půjčovat si média prostřednictvím platformy Onleihe je totiž možné pouze tehdy, pokud je daný uživatel registrovaný

¹⁷ ekz.bibliotheksservice wird Alleingesellschafterin der Divibib GmbH. In: *BuB: Forum Bibliothek und Information* [online]. Reutlingen: BuB, [2015] [cit. 2015-06-25]. Dostupný z: <http://b-u-b.de/ekz-bibliotheksservice-wird-alleingesellschafterin-der-DiViBib-gmbh/>.

v některé z knihoven, které se do Onleihe zapojily (kapitola 2.2.3). Provozovatel systému poskytuje knihovně uživatelské rozhraní pro výpůjčky médií, jejíž design si každá knihovna stanovuje sama¹⁸. Kromě vzhledu uživatelského rozhraní si zapojená knihovna sama vybírá, jaký obsah bude čtenářům prostřednictvím Onleihe poskytovat. Z databáze systému si daná knihovna vybírá média, která si (podobně jako v případě tištěných médií) zakoupí a zároveň zvolí licenci k vybrané knize (viz kapitola 2.2.2), která určuje, kolik exemplářů toho daného média může knihovna současně půjčovat.

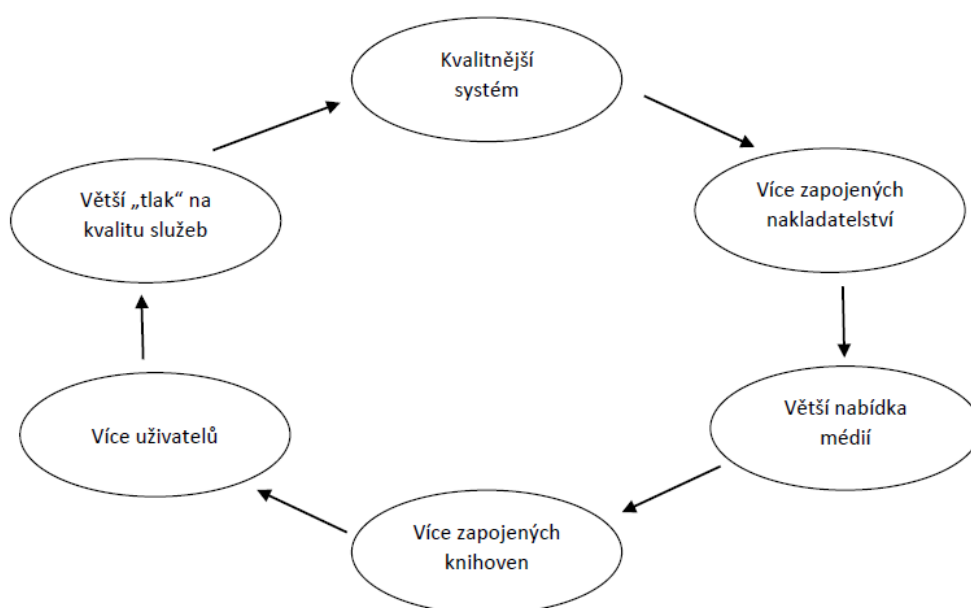
Uživatelé Onleihe se může stát každý, kdo je zaregistrovaný v některé ze zapojených knihoven. Knihovna zapojená do systému si sama určuje, za jakých podmínek mohou její čtenáři systém využívat a sama také uživatelům přidělí uživatelské jméno a heslo pro přístup do Onleihe. Jednoduchý funkční model celého systému je zachycen na obrázku 1. V centru systému je obsahová nabídka systému. Tučnou čarou jsou ohraničeny subjekty, které na Onleihe aktivně participují. V polích ohraničených přerušovanou čarou jsou uvedeny podmínky pro přístup. Šipky označují vzájemné přímé propojení jednotlivých subjektů v systému.

Obrázek 1 Funkční schéma systému Onleihe

¹⁸ Z tohoto důvodu bude uživatelské rozhraní popsáno až na konkrétním příkladu Knihovny Goethe-Institutu v Praze (viz kapitola 3.2.3).

Celý systém funguje na předpokladu, že všechny zúčastněné subjekty mají stejný zájem na vylepšování a co nejlepším fungování platformy. Bude-li provozovatel nabízet kvalitnější systém, povede to k většímu zájmu nakladatelů/vydavatelů zpřístupňovat svá vydaná díla prostřednictvím tohoto systému. Větší nabídka médií přivede do systému více knihoven, které zpřístupní Onleihe většímu počtu uživatelů. Bude-li Onleihe využívána větším množstvím uživatelů, povede to k většímu tlaku na zlepšování kvality služeb, ať již služeb pro uživatele, pro nakladatele nebo pro knihovny. Úspěšný provoz Onleihe je tedy dynamickým neustále se obnovujícím procesem, který klade důraz na kvalitu nabízených služeb a s tím související zlepšování systému z pohledu všech subjektů. Proces lze demonstrovat pomocí cirkulárního modelu změny tzv. kateřinského kola (Catherine wheel)¹⁹, který je znázorněn na obrázku 2. V oválných objektech jsou uvedeny aspekty zlepšování služeb. Šipky potom označují směr vlivu.

Obrázek 2 Cirkulační model zlepšování fungování Onleihe

Následující tři podkapitoly se podrobněji zabývají fungováním jednotlivých subjektů (vyjma provozovatele systému) ve vztahu k platformě Onleihe.

¹⁹ NEKVAPIL, Jiří. O historii, teorii a modelech jazykového plánování. In: *Slovo a slovesnost*. 2010, roč. 71, č. 1, s. 64. ISSN 0037-7031. Dostupný také z: http://ling.ff.cuni.cz/lingvistika/nekvapil/download/Historie_jaz_planovani_SaS_NEKV.pdf.

2.2.1 Onleihe a nakladatelé

To, zda jednotlivá nakladatelství a vydavatelství budou poskytovat jimi vydaná digitální média prostřednictvím platformy Onleihe, je plně dobrovolné a závisí na tom, jaké podmínky firma divibib GmbH nabídne. Konkrétní smluvní podmínky s jednotlivými nakladatelstvími / vydavatelstvími nejsou kvůli obchodnímu tajemství k dispozici. K dispozici nejsou ani informace, zda jsou podmínky pro zpřístupnění konkrétního média vyjednávány individuálně, nebo zda jsou zahrnuty v rámcové smlouvě. Známé je jen to, že nakladatelství / vydavatelství si samo určí, který obsah v rámci Onleihe dovolí půjčovat.

Více informací lze získat o tom, co Onleihe nabízí nakladatelstvím, i když se jedná pouze o volně dostupné informace na webových stránkách Onleihe²⁰ a mají spíše reklamní charakter. Jsou zde jmenovány tři hlavní body, proč by se to dané nakladatelství / vydavatelství mělo k platformě Onleihe připojit. Jako první bod je zde uvedena skutečnost, že pomocí Onleihe mohou nakladatelství / vydavatelství značně rozšířit svoji zákaznickou a posléze i čtenářskou základnu. V anketě, která se zástupců několika nakladatelství ptala, jaký mají názor na platformu Onleihe, toto potvrzuje i Selma Steffen, zástupkyně firmy Hörbuch Hamburg vydávající audioknihy, když říká: *„Pro nás jako pro nakladatelství je Onleihe další možnou přístupovou cestou k potenciálním posluchačům, mnohokrát také k těm, kteří si na audioknihy prostřednictvím výpůjčky troufnou poprvé a ve většině případů mohou být získáni jakožto noví posluchači.“*²¹ V souvislosti s rozšířením odbytu médií nabízí firma divibib GmbH firmám, které na trhu s elektronickými médii začínají nebo teprve chtějí začít, poradenství při rozjezdu digitálního trhu a při sestavování marketingové strategie²². Dále

²⁰ DIVIBIB GmbH (1). *Die Onleihe als Chance für Ihren Verlag* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/fuer-verlage.html>.

²¹ V originále: *„Für uns Verlage ist die Onleihe einweiterer Zugang zu potenziellen Hörern, vielfach eben auch Ersthörern, die sich über die Ausleihe an das Medium heranwagen, es mal eben austesten und in der Mehrheit als „Neu-Hörer“ gewonnen werden.“* (překlad L. J.). Zdroj: Welche Rolle spielt für Sie die Onleihe? In: *börsenblatt.net* [online]. Frankfurt am Main: Börsenblatt, 29. März 2012 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.boersenblatt.net/artikel-umfrage.524081.html>.

²² DIVIBIB GmbH (2). *Vergrößern Sie Ihre Reichweite* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/fuer-verlage/reichweite.html>.

je nakladatelstvím / vydavatelstvím nabízena možnost propagace v rámci uživatelského fóra (userforum)²³.

„Dejte svá e-média do bezpečných rukou“²⁴ – tento slogan má nakladatelství / vydavatelství přesvědčit o tom, že se v žádném případě nemusí bát o bezpečnost médií, která budou v Onleihe k dispozici. Média jsou chráněna proti pirátským kopiím pomocí technologie DRM (více viz kapitola 2.4), nakladatelství si mohou vybrat z řady formátů, ve kterých budou jejich média dostupná (viz kapitola 2.3), a v neposlední řadě se neustále pracuje na vývoji ochrany médií a jednotlivých formátů²⁵. Postoj jednotlivých nakladatelství / vydavatelství k tomuto budou je různý. Ursula Rosengart, zástupkyně firmy Gabal Verlag, uvádí technologii DRM a omezené nakládání s médii jako předpoklad pro udělení licence²⁶. Na druhé straně Selma Steffen připouští, že každou ochranu před pirátským kopírováním lze prolomit, a proto není pro její nakladatelství technologie DRM důležitá. Snaží se spíše formou osvěty apelovat na uživatele, aby si uvědomili následky rozšiřování pirátských médií²⁷.

Posledním marketingovým bodem pro získání nových zákazníků z řad nakladatelství je důraz na dlouholetou tradici a zkušenosti koncernu ekz.Gruppe, která disponuje více než 65letou zkušeností v oblasti poskytování služeb veřejným knihovnám a poskytuje komplexní služby v oblasti digitálních médií.

Online počítadlo na stránkách Onleihe udává, že k 30. červnu 2015 bylo do systému zapojeno 2313 nakladatelství. Údaj se ovšem značně rozchází s počtem, který je udáváný v dokumentu Portrét Onleihe, kde je ke květnu 2015 uvedeno 1 500 nakladatelství²⁸. Jedná se jak o malá nakladatelství, tak o významné nakladatelské domy jako např. Reclam Verlag, Langenscheidt, Duden, C.H. Beck apod.

²³ DIVIBIB GmbH (3). *userforum* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.userforum.onleihe.de/>.

²⁴ V originále: „Geben Sie Ihre Medien in sichere Hände“ (Překlad L. J.). Zdroj: DIVIBIB GmbH (4). *Geben Sie Ihre Medien in sichere Hände* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/fuer-verlage/schutz-ihrer-medien.html>.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Welche Rolle spielt für Sie die Onleihe? In: *börsenblatt.net* [online]. Frankfurt am Main: Börsenblatt, 29. März 2012 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.boersenblatt.net/artikel-umfrage.524081.html>.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ DIVIBIB GmbH (5). *Porträt Onleihe* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, März 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: http://www.onleihe.net/fileadmin/Downloads/Onleihe_divibib_Portra%CC_t_Ma%CC_rz_2015.pdf.

2.2.2 Onleihe a knihovny

V současné době je do systému zapojeno 2 401 knihoven²⁹. Jedná se především o knihovny v Německu³⁰, v německy mluvících zemích (Rakousko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko) a v zemích s významnou německy mluvící menšinou (Belgie, Dánsko, Itálie). Díky zapojení Goethe-Institutů je Onleihe dostupná i mezinárodně³¹.

Existují dva způsoby, jak se knihovna k Onleihe může připojit: buď se připojí jako samostatná knihovna nebo v rámci tzv. asociace knihoven³², což je častější způsob participace knihoven a znamená, že na základě dohody více (převážně menších) knihoven je pro tyto knihovny vytvořeno jedno uživatelské rozhraní a nakoupené knihy jsou tak sdíleny mezi více knihovnami, což vede ke značným finančním úsporám. To, zda je zpoplatněno samotné připojení knihovny k Onleihe, není z důvodu obchodního tajemství známo.

Připojením k Onleihe získává knihovna ze strany firmy divibib GmbH kompletní servis související s Onleihe – je jí vytvořen design uživatelské rozhraní na míru (funkce v uživatelském rozhraní jsou pro všechny stejné), ke kterému je poskytována komplexní technická správa. Knihovna či asociace knihoven si sama určuje, jaký obsah bude svým uživatelům zpřístupňovat. Prostřednictvím tzv. divibib Medienshopu nakupují knihovny digitální obsahy, přičemž zároveň ke každému provedení volí licenci. V Onleihe existují tři základní licence:

- a) M-licence
- b) L-licence
- c) XL-licence.

Základní licencí je M-licence. Pro provedení zakoupená v této licenci platí stejné pravidlo jako v případě hmotných médií – kolik jednotek toho daného média je zakoupeno, tolik jich lze uživatelům zpřístupňovat. Neexistuje zde tedy možnost paralelního půjčování jedné jednotky více uživatelům současně. Pokud je ta daná

²⁹ Stav k 1. 7. 2015.

³⁰ Úplný seznam německých knihoven poskytujících Onleihe viz DIVIBIB GmbH (13). *Onleihen in Deutschland* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/ihre-onleihe-finden/onleihen-in-deutschland.html>.

³¹ Seznam zapojených Goethe-Institutů viz příloha číslo 1.

³² V originále: Bibliothek-Verbund. Lze překládat také jako spolek či společenství knihoven. Tato označení jsou dle mého názoru zavádějící, proto bylo zvoleno označení asociace, které v tomto případě nejpřesněji vystihuje podstatu významu.

jednotka vypůjčená, musí další uživatel čekat, dokud nevyprší výpůjční doba. Dalším typem licence je tzv. L-licence. Ta umožňuje paralelní výpůjčku až devadesáti devíti uživatelům současně. Podmínkou je ovšem to, že dané provedení bylo vydáno před více než dvěma lety. XL-licence umožňuje paralelní výpůjčku více uživatelům i u novějších děl než v případě L-licence. Počet stažení daného provedení je omezeno tím, kolik stažení si daná knihovna zaplatila. Po dosažení limitu stažení jsou uživatelům automaticky k dispozici dvě jednotky s M-licencí. To, v jaké licenci bude dané provedení přístupné, záleží na rozhodnutí nakladatele / vydavatele.

Firma divibib GmbH se nestará pouze o technické zajištění uživatelského rozhraní a o dostatečnou mediální nabídku, knihovnám také poskytuje řadu materiálů k propagaci. Na webových stránkách je k dispozici řada reklamních plakátů a letáků, které mohou knihovny využívat. Jsou pro ně připraveny videa a obrázkové návody k užívání Onleihe. Pravidelně jsou také pořádány semináře. Divibib GmbH nabízí i online pomoc prostřednictvím sdíleného prostředí nebo knihovnické sekce uživatelského fóra. Celkově je podpora, která je knihovnám poskytována, velmi dobře hodnocena, např. Martina Sief z Onleihe Rhein-Sieg píše: „*Už jsem to vlastně zmínila, jak skvělá je podpora divibib? Pokud ne, tak to udělám teď: rychlá, přátelská a orientovaná na zákazníka – tady by si měly vzít alespoň malý příklad všechny firmy!!!*“³³.

Co se týče motivace knihoven pro zapojení do systému Onleihe, slibují si především získání nových zákazníků, zatraktivnění svých služeb a také poskytování služeb, které odpovídají technologickým trendům.

2.2.3 Onleihe a uživatelé

Užívat Onleihe může kdokoli, kdo je zaregistrovaný v některé z knihoven, která je do Onleihe zapojena. Knihovna také určuje podmínky, za kterých mohou uživatelé do Onleihe vstupovat. Ve většině případů je užívání Onleihe zdarma, potřeba jsou jen přístupové údaje přidělené knihovnou. Po zadání přihlašovacích údajů je uživatelům

³³ V originále: „*Habe ich eigentlich schon mal erwähnt, wie toll ich den support der divibib finde? Falls nicht, tue ich dies hiermit: schnell, freundlich, kundenorientiert – da dürfen sich andere Firmen gerne mal eine Scheibe von abschneiden!!!*“. Zdroj: DIVIBIB GmbH (6). *Bibliotheken begeistert* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/fuer-bibliotheken/bibliotheken-begeistert.html>.

Onleihe k dispozici nepřetržitě z pohodlí domova. Uživatel si jedním kliknutím může jím vybrané médium stáhnout a po určenou dobu ho využívat. Odpadá mu jakákoliv starost o vracení výpůjčky a o případné placení zpozděného, protože po určité, předem stanovené době se výpůjčka automaticky znepřístupní. Toto ulehčuje práci i samotným knihovnám, které se nemusejí starat o upomínání čtenářů a vymáhání výpůjček a pokut za nedodržení výpůjční lhůty. Pokud je některé médium vypůjčené, existuje možnost záměny, stejně jako je tomu v kamenných knihovnách. Uživatel je zařazen do fronty, a pokud se médium vrátí, je o této skutečnosti e-mailem informován.

Uživatelské rozhraní a spokojenost uživatelů se systémem budou podrobněji popsány v kapitole 3.

2.3 Obsahová nabídka

V rámci Onleihe jsou uživatelům zpřístupňována následující digitální média: elektronické knihy, elektronické časopisy a noviny, audioknihy, hudba a videa.

2.3.1 Elektronické knihy

Elektronické knihy tvoří největší část obsahové nabídky systému. V oficiálním dokumentu *Porträt Onleihe*³⁴ je uvedeno, že v květnu 2015 bylo v rámci Onleihe k dispozici přes 190 000 provedení děl v digitální podobě, přičemž roční přírůstek je udáván okolo 15 000 titulů. K dispozici jsou převážně německy psané knihy, výjimkou ovšem nejsou publikace i v dalších jazycích. Co se obsahové nabídky týče, jsou k dispozici prakticky všechny žánry – od německy psané beletrie, přes překladovou beletrii, literaturu pro děti a mládež, průvodce, naučné publikace, slovníky až po vědecké publikace. Elektronické knihy jsou uživatelům k dispozici buď ve formátu PDF nebo ve formátu ePub. Jedná se o formáty, které podporují elektronické zabezpečení proti nelegálnímu šíření DRM. Bohužel není podporován formát mobi, který lze zobrazovat na nejrozšířenějších čtečkách Kindle. Výpůjční doba pro elektronické knihy

³⁴ DIVIBIB GmbH (5). *Porträt Onleihe* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, März 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: http://www.onleihe.net/fileadmin/Downloads/Onleihe_divibib_Portra%CC_t_Ma%CC_rz_2015.pdf.

je 14 dní, po uplynutí této doby se kniha automaticky znepřístupní a je k dispozici dalším uživatelům.

2.3.2 Elektronické časopisy a noviny

Druhým nejpůjčovanějším typem médií jsou elektronické časopisy a noviny. Seznam titulů, které lze přes Onleihe vypůjčit je uveden v příloze číslo 2. Obsahově se jedná o noviny, které mají celoněmecký dopad, nenalezneme zde regionální periodika. Co se týče elektronických časopisů, jedná se o pestrou škálu titulů z nejrůznějších oblastí. Elektronické noviny jsou zapůjčovány výhradně ve formátu PDF a jejich výpůjční doba je pouze jedna hodina. Elektronické časopisy jsou stejně jako knihy buď ve formátu PDF nebo ve formátu ePub a zapůjčovány jsou na jeden den.

2.3.3 Audioknihy, hudba

Audioknihy a hudba sice tvoří jen malý podíl na celkovém počtu výpůjček, dynamika růstu je ovšem značná. Z hudby jsou k dispozici různé žánry, jako je jazz, klasická muzika, blues, apod. Audioknihy potom zahrnují odborná i beletristická díla, značnou část tvoří literatura pro děti a mládež. Tato média jsou dostupná buď ve formátu WMA (Windows Media Audio) pro přehrávání v osobních počítačích, nebo ve formátu mp3 pro mobilní zařízení. Výpůjční doba je 7 dní.

2.3.4 Video

Nejméně zastoupenou a také nejméně půjčovanou skupinu médií tvoří videa. Dostupná jsou pouze naučná videa, jako jsou videa o cestování, dokumentární filmy a různé návody. Videa jsou dostupná ve formátu WMV (Windows Media Video) a lze je vypůjčit na 7 dní.

2.4 Technologické zabezpečení médií

Veškerá média zpřístupněná prostřednictvím Onleihe jsou chráněna pomocí technologie Digital Rights Management (Správa digitálních práv) známou pod zkratkou

DRM. Jedná se o technologii „pomocí které poskytovatelé obsahu (například online obchody) řídí distribuci a použití digitálních hudebních souborů a videosouborů, které poskytují.“³⁵ Jedná se tedy o způsob, kterým vydavatele a prodejci digitálních obsahů (hudba, e-knihy, video apod.) zajišťují užívání poskytovaných obsahů v souladu s autorskými právy a snaží se tak zabránit jejich nelegálnímu šíření a kopírování. Technologie je používána jak u fyzických nosičů (CD, DVD apod.), tak u online obsahů. Technologie DRM využívá různá technická řešení. Nejčastějšími jsou kódování, značkování nebo selektivní inkompatibilita³⁶.

Firma divibib GmbH přistoupila v rámci ochrany svých médií k vývoji lepšího zabezpečení a na základě technologie DRM vyvinula vylepšenou verzi – technologii Meta-DRM. Rozdíl oproti původnímu DRM zabezpečení spočívá v rozšíření ochrany na různé typy médií a především ve zjednodušení vrácení zapůjčených médií, kdy se média vrací automaticky a čtenářům a knihovnám tak odpadá nutnost kontrolovat výpůjční lhůty a případně nevrácená média vymáhat³⁷. Jak ale ukázal průzkum, který je součástí této práce, pociťují někteří čtenáři omezenou výpůjční lhůtu a nemožnost prodloužení této lhůty jako nedostatek (viz kapitola 3.3.4).

2.5 Technické požadavky na využívání Onleihe

Půjčování a zobrazování médií z platformy Onleihe je možné buď na osobním počítači, nebo na mobilním zařízení. Podle typu zařízení se liší i technické požadavky, které musí dané zařízení splňovat, aby mohla být všechna zapůjčená média bez problémů přehrána, a také druhy médií, které lze přehrát.

³⁵ MICROSOFT. *Ochrana DRM ve Windows Media Playeru: nejčastější dotazy* [online]. Microsoft ©2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://windows.microsoft.com/cs-cz/windows/media-player-drm-faq#1TC=windows-7>.

³⁶ GROENENBOOM, Margreet; HELBERGER, Natali. *Příručka spotřebitele k řízení digitálních práv: Digital Rights Management, dále jen DRM. Nějaké vedlejší účinky?* [online]. Indicare, duben 2006 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: http://www.indicare.org/tiki-download_file.php?fileId=199.

³⁷ LORENZ, Andreas. *Digital Rights Management bei E-Books am Beispiel der DiViBib Onleihe* [online]. Köln, 2011. Diplomová práce. Fachhochschule Köln, Fakultät für Informations- und Kommunikationswissenschaften. Dostupný z: publiscologne.fh-koeln.de/files/123/Diplomarbeit_Lorenz_Andreas.pdf.

a) Osobní počítač

Základním požadavkem je vhodný operační systém. Onleihe je podporována na všech třech základních operačních systémech – Windows, Mac OS a Linux, ne všechny operační systémy ovšem umožňují přehrát všechny druhy médií chráněné technologií DRM. Počítače s operačním systémem Windows umožňují přehrát chráněné audioknihy a hudbu, videa, elektronické časopisy a noviny a elektronické knihy ve formátu PDF i ePub. V systému Mac OS lze přehrát chráněné knihy ve formátu PDF a ePub a elektronické noviny a časopisy. Systém Linux umožňuje zobrazení chráněných elektronických knih v PDF formátu a elektronických novin a časopisů. Přehled povolených médií v jednotlivých operačních systémech je zobrazen v následující tabulce (Tabulka 1).

Operační systém	Podporované formáty
Windows	audioknihy, hudba, elektronické knihy (PDF, ePub), elektronické noviny a časopisy, videa
Mac OS	elektronické knihy (PDF, ePub), elektronické časopisy a noviny
Linux	elektronické knihy (PDF), elektronické noviny a časopisy

Tabulka 1 Operační systémy a podporované formáty

Kromě vhodného operačního systému je požadována instalace Adobe Readeru (Adobe Digital Editions) a případně internetového prohlížeče a přehrávače hudby a videí. V následující tabulce (Tabulka 2), která je převzata z oficiálních stránek Goethe-Institutu v Praze³⁸, je shrnuto, jaké programy je potřeba v tom kterém operačním systému instalovat, aby na něm mohla být bez problému využívána služba Onleihe.

Windows
- Windows 2000 / XP/ Vista/ 7/ 8 - Windows Media Player 10 nebo novější verze - Adobe Reader X / XI - Internet Explorer 6.0 nebo novější verze / Firefox 15 nebo novější verze
Mac OS

³⁸ GOETHE-INSTITUT (4). *Technické požadavky* [online]. München: Goethe-Institut, ©2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupný z: <http://www.goethe.de/ins/cz/pr/kul/bib/onl/vor/cs14306915.htm>.

- Mac OS 10.4.3 - 10.5.3 - + Adobe Reader X / X
Linux
- SuSe Linux Enterprise Desktop 10 + Adobe Reader 7.0.9 - 8.x
- Slackware Linux 10 + Adobe Reader 7.0.9 - 8.x
- Debian 4.0 Etch + Adobe Reader 7.0.9 - 8.x
- Ubuntu (od verze 8.10)

Tabulka 2 Technické požadavky na využívání Onleihe (osobní počítač)

Velmi důležitým krokem, který musí uživatelé pro úspěšné přehrávání médií učinit, je získání Adobe ID. Adobe ID „představuje vstupní bránu k bezpečným a osobním zkušenostem při používání aplikací a služeb společnosti Adobe“³⁹. Jedná se tedy o uživatelský účet, který slouží k jednoznačné identifikaci jednotlivce a také k individuálnímu přístupu ke službám a programům nabízených firmou Adobe. Adobe ID lze vygenerovat přímo v programu Adobe Digital Edition, nebo online na stránkách firmy Adobe⁴⁰. Pro založení účtu je nutné zadat následující osobní údaje: jméno, příjmení, země, e-mail. Nejdůležitějším údajem je e-mail, na základě kterého dochází k jednoznačné identifikaci osoby. Na jeden e-mail zde proto může být vygenerováno pouze jedno Adobe ID.

b) Mobilní zařízení

Pod pojmem mobilní zařízení se zde rozumí mobilní telefony či tablety s operačním systémem Android či iOS, čtečky elektronických knih a MP3 přehrávače.

Pro mobilní zařízení s operačním systémem firmy Apple lze v App Store stáhnout aplikaci Onleihe. Pro úspěšné přehrávání a zobrazování všech médií, je stejně jako v případě přehrávání na osobním počítači, nutné vytvoření účtu Adobe ID a navíc také stažení přehrávače Bluefire Reader, který podporuje zobrazování médií chráněných DRM. Stejně podmínky platí i pro mobilní zařízení s operačním systémem Android – je nutné stáhnout si aplikaci z Android Marketu, založit si účet Adobe ID a stáhnout si program pro přehrávání chráněných médií. V případě zařízení s Androidem je to nejen Bluefire Reader, ale také Aldiko Book Reader. Na mobilních zařízeních s operačním

³⁹ ADOBE. *Adobe ID, přihlášení a nápověda pro účet* [online]. Adobe Systems Software Ireland Ltd., © 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <https://helpx.adobe.com/cz/x-productkb/policy-pricing/account-password-sign-faq.html>.

⁴⁰ Příímý odkaz na vytvoření nového Adobe ID: <http://1url.cz/m99Q>.

systemem Android nebo iOS lze zobrazit pouze elektronické knihy. Ostatní média nejsou přes mobilní aplikaci vůbec dostupná.

Knihy vypůjčené prostřednictvím Onleihe lze zobrazovat pouze na těch čtečkách elektronických knih, které podporují formát ePub chráněný pomocí technologie DRM. Vyloučeny jsou tak velmi rozšířené čtečky značky Kindle, které ePub formát nepodporují. Seznam kompatibilních zařízení sestavený provozovatelem systému je obsažen v příloze číslo 3. Přehrávání médií z Onleihe na těchto zařízeních je možné teprve po přenosu zapůjčeného média z osobního počítače na dané mobilní zařízení. Na čtečkách elektronických knih lze zobrazit elektronické knihy ve formátu PDF i ePub, nelze ovšem zobrazovat elektronické noviny a časopisy, audioknihy, hudbu a videa.

Stejně jako v případě čteček elektronických knih, i v případě MP3 přehrávačů je nutná jejich kompatibilita s technologií DRM. Seznam kompatibilních zařízení viz příloha číslo 4. Pro přehrávání audio obsahů na MP3 přehrávači je možné pouze po zkopírování staženého média z osobního počítače.

Následující tabulka sestavená provozovatelem systému zahrnuje přehled jednotlivých zařízení, operačních systémů a formáty médií, která na nich lze přehrát (Tabulka 3)⁴¹. Zelená barva znamená bezproblémovou možnost daný formát na tom kterém zařízení přehrát, žlutá barva značí, že musí být splněna dodatečná podmínka, která je v tom daném políčku uvedena, aby mohlo být dané médium přehráno, a konečně červená barva značí nemožnost zobrazení či přehrávání daného média na daném zařízení.

⁴¹ Překlad L. J. Zdroj: DIVIBIB GmbH (11). *Nutzung DRM-geschützter Werke der Onleihe* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: http://cms.onleihe.de/opencms/export/sites/default/divibib-customer/common/de/Nutzung_DRM-Werke.pdf.

			PDF	ePub PDF	WMA	WMV	MP3
	Operační systém	Hardware	elektronické knihy elektronické noviny a časopisy	elektronické knihy elektronické časopisy	audioknihy hudba	video	audioknihy hudba
Osobní počítač	Windows	PC, notebook, netbook, ultrabook					
	MacOS						
	Linux			pomocí programu Wine ⁴²			
Mobilní zařízení		čtečka elektr. knih					
		MP3 přehrávač				zařízení s displayem s rozlišením 720x526px	
	iOS	mobilní telefon, tablet, iPod					pomocí aplikace
	Android	mobilní telefon, tablet			synchronizace přes Windows Media Player		
	Windows	tablet					

Tabulka 3 Přehled kompatibility elektronických zařízení s formáty médií dostupných v Onleihe

⁴² „Wine (původně akronym ze slov *Wine is not an Emulator*) je vrstva pro zajištění kompatibility schopná spouštět aplikace pro Windows na několika POSIX operačních systémech, jako je Linux, Mac OSX, a BSD.“ V originále: „Wine (originally an acronym for "Wine Is Not an Emulator") is a compatibility layer capable of running Windows applications on several POSIX-compliant operating systems, such as Linux, Mac OSX, & BSD.“ (Překlad L. J.). Zdroj: WINE HQ. *About Wine* [online]. [cit. 2015-07-08]. Dostupný z: <https://www.winehq.org/about/>.

2.6 Kritika systému

Stejně jako každá nová služba, která nějakým způsobem mění staré pořádky a zvyky uživatelů, má i Onleihe své zastánce i odpůrce. Řada kladných ohlasů byla zmíněna již v předchozích kapitolách – čtenáři si pochvalují především možnost uskutečnit výpůjčku bez nutnosti fyzické návštěvy knihovny, nemusí se také starat o vracení knih; nakladatelé vidí tuto službu jako potenciální možnost pro získání nových zákazníků a konečně knihovny spatřují v Onleihe možnost, jak přilákat tzv. generaci Google⁴³ do knihoven a jak zpřístupnit knihovní služby co největšímu počtu uživatelů.

Negativních ohlasů k systému Onleihe lze najít celou řadu. Jedná se jak o ohlasy od samotných čtenářů na různých čtenářských fórech⁴⁴ či ve formě článků na internetu⁴⁵, tak od odborníků v běžném tisku či v odborných periodikách⁴⁶. V souhrnu lze konstatovat, že jsou kritizovány především následující skutečnosti:

- nedostatečná obsahová nabídka
- omezené vypůjčování jedné jednotky
- ochrana pomocí DRM
- problémy s kompatibilitou zařízení
- problémy s přehráváním médií.

V Onleihe jsou dostupné především novější tituly, které nakladatelství vydalo ve formě e-knihy. Řada kritiků konstatuje, že v Onleihe nelze nalézt klasická díla německé literatury (*„Jak to vypadá s obsahy bez autorských práv? Protože byl zmíněn Kafka, jsou jeho díla bez autorských práv. Jak píše Jfenn je v Onleihe dostupná pouze jedna audiokniha, která ale při nahrání získala nová autorská práva. Knihovny ale musí*

⁴³ ASENDORF, Dirk. Generation Google in der Bibliothek. In: *Zeit Online* [online], 1. dubna 2009. Dostupný z: <http://www.zeit.de/online/2008/27/online-bibliotheken>.

⁴⁴ Řadu negativních čtenářských ohlasů lze nalézt přímo na uživatelském fóru platformy (DIVIBIB GmbH (3). *userforum* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.userforum.onleihe.de/>).

⁴⁵ Např. Ernüchternde Erfahrungen mit der Onleihe. In: *Schneeschnelze* [online]. Neu Isenburg [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <https://schneeschnelze.wordpress.com/2009/11/25/ernuechternde-erfahrungen-mit-der-onleihe/>.

⁴⁶ Např. kritika ze strany knihovníka: Der Formatkrieg wird auf dem Rücken der Nutzer ausgetragen. In: *börsenblatt.net* [online]. Frankfurt am Main: Börsenblatt, 29. März 2012 [cit. 2015-07-29]. Dostupný z: <http://www.boersenblatt.net/523989/>.

mít možnost nabízet díla bez autorských práv v rámci Onleihe bez ochrany DRM.“⁴⁷). Uživatelé postrádají i odborné publikace⁴⁸.

Omezení počtu výpůjček jedné jednotky se také u čtenářů nesetkává s příliš kladným ohlasem. Tato skutečnost ovšem naráží na zájmy nakladatelů, kteří by neomezeným stahováním přicházeli o zisky.

Ochranu médií pomocí DRM kritizují uživatelé především v souvislosti s kompatibilitou jednotlivých zařízení a operačních systémů s tímto ochranným formátem. Uživatelé poznamenávají, že takto chráněná média jsou bez problému použitelná pro zařízení s Windows, ostatní zařízení zobrazují média jen s obtížemi. S tím souvisí i často zmiňované problémy s přehráváním jednotlivých médií. V příspěvcích jsou jako problematické zmiňovány především audionahrávky.

Řadu věcí, které jsou, ať již ze strany knihoven či uživatelů, kritizovány lze jistě vylepšit (např. obsahová nabídka). Půjčování médií v digitální podobě má ovšem i své hranice, kterých se musí držet: „Digitální nabídka jako Onleihe je v zásadě možná je tehdy, když jsou zohledněny jak zájmy knihoven a jejich uživatelů, tak nakladatelů. Aby mohly být zájmy všech stran vyrovnané, nelze uspokojit všechny představy jednotlivých stran v maximální míře (jako neomezeně vysoká cena, neomezené množství titulů, neomezená dostupnost atd.), nýbrž je nutné najít kompromis.“⁴⁹, konstatuje Christian Hasiewicz, zástupce firmy Onleihe.

⁴⁷ V originále: „Wie steht es mit gemeinfreien Inhalten? Da Kafka angesprochen wurde, die Werke dieses Autors sind gemeinfrei. Wie jfenn beschreibt ist per Onleihe aber nur ein Hörbuch verfügbar, welches bei der Aufnahme eigene Rechte erhält also nicht gemeinfrei ist. Die Bibliotheken müssten aber die Möglichkeit haben, ihren Bestand an gemeinfreien Büchern digital ohne DRM anzubieten.“ (Překlad L. J.) Zdroj: Ernüchternde Erfahrungen mit der Onleihe. In: Schneeschmelze [online]. Neu Isenburg [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <https://schneeschmelze.wordpress.com/2009/11/25/ernuechternde-erfahrungen-mit-der-onleihe/>.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ V originále: „Ein digitales Angebot wie die Onleihe ist grundsätzlich nur dadurch möglich, dass sowohl die Interessen der Bibliotheken und ihrer Nutzer als auch die der Verlage berücksichtigt werden. Und Interessenausgleich bedeutet eben leider nicht die Verwirklichung von Maximalvorstellungen der jeweiligen Parteien (wie unbegrenzt hoher Preis, unbegrenzt viele Titel, unbegrenzte Verfügbarkeit usw.), sondern die Findung eines Mittelwegs.“ (Překlad L. J.) Zdroj: Tamtéž.

3 Onleihe v Knihovně Goethe-Institutu v Praze

„Kamkoliv jdete, Vaše knihovna jde s Vámi.“

(reklamní slogan Goethe-Institutu v Praze)

Onleihe poskytují především knihovny v německy mluvících zemích a v zemích, kde je významná německy mluvící menšina. Díky rozhodnutí Goethe-Institutu spolupracovat s platformou Onleihe a nabízet její služby ve svých pobočkách je Onleihe dostupná pro uživatele po celém světě.

Goethe-Institut je oficiální kulturní instituce Spolkové republiky Německo, jejímž hlavním cílem je podpora znalostí německého jazyka v zahraničí a s tím související šíření znalostí o německé kultuře, společenském a politickém životě⁵⁰. Goethe-Institut byl založen roku 1951 za účelem vzdělávání učitelů němčiny jako cizího jazyka na území Spolkové republiky Německo. Postupně byla vybudována pobočková síť po celém světě s centrálou v německém Mnichově, která koordinuje fungování celé pobočkové sítě. Dle oficiálních stránek Goethe-Institutu je v současné době funkčních 160 institutů v 94 zemích světa⁵¹.

V České republice má Goethe-Institut jednu pobočku, která sídlí v Praze v budově bývalého velvyslanectví Německé demokratické republiky na Masarykově nábřeží. Goethe-Institut v Praze byl založen v roce 1990 a je „regionálním institutem pro střední a východní Evropu, který koordinuje práci kulturních institutů v Estonsku, Lotyšsku, Litvě, Polsku, České republice, na Slovensku, v Maďarsku a ve Slovinsku“⁵². Goethe-Institut v Praze se zaměřuje především na výuku němčiny. Nabízeny jsou jazykové kurzy obecného i odborného jazyka na všech jazykových úrovních a s tím související mezinárodně uznávané jazykové zkoušky. Další činností je odborná podpora učitelů němčiny. Pravidelně jsou pořádány odborné semináře pro učitele němčiny, workshopy a bezplatné poradenství. Řada projektů je zaměřena na popularizaci němčiny

⁵⁰ GOETHE-INSTITUT (1). *Organisation* [online]. München: Goethe-Institut, © 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupný z: <https://www.goethe.de/de/uun/org.html>.

⁵¹ GOETHE-INSTITUT (2). *Standorte* [online]. München: Goethe-Institut, © 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupný z: <https://www.goethe.de/de/wwt.html>.

⁵² GOETHE-INSTITUT (3). *O nás* [online]. München: Goethe-Institut, © 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupný z: <http://www.goethe.de/ins/cz/pra/uun/csindex.htm>.

na základních a středních školách (např. Jugend debatiert international; Němčina pro bystré hlavy; Šprechtíme; Pěkně od začátku). Kulturní oddělení institutu pořádá řadu kulturních akcí ať již přímo v Goethe-Institutu, či mimo něj. Z větších akcí jmenujme například Das FilmFest - festival německy mluvených filmů. Významnou součástí institutu je i oddělení Informace a knihovna, pod níž spadá Knihovna Goethe-Institutu.

3.1 Knihovna Goethe-Institutu v Praze

Knihovna Goethe-Institutu je zaměřením svého fondu jedinečnou knihovnou v České republice. Knihovna byla otevřena v roce 1993 a až do dneška vybudovala jedinečný fond německy psané literatury. Ve fondu nalezneme především německy psanou beletrii a to jak v originále, tak vybrané tituly v českém překladu (především ty tituly, jejichž překlad Goethe-Institut podpořil). Ve fondu jsou přítomny především tituly nejnovější německy psané literatury, menší část potom tvoří klasická německy psaná literatura. Vedle beletrie nalezneme ve fondu naučnou německy psanou literaturu z různých oblastí jako např. kultura, umění, politika, náboženství, filosofie a další společenské vědy. Další významnou a nejvíce využívanou částí fondu je oddělení němčiny jako cizího jazyka, ve kterém lze nalézt slovníky, lingvistické příručky, učebnice a další materiály pro výuku němčiny a také didaktické příručky. Malá část fondu je věnována literatuře pro děti a mládež. Nedílnou součástí fondu jsou filmy na DVD, hudební CD a audioknihy. Celkově tvoří fond knihovny přibližně 15 000 jednotek. Veškerý fond knihovny je zkatalogizovaný a vyhledatelný v systému jihozápadoněmeckého sdružení knihoven (Südwestdeutscher Verbund – SWB)⁵³ a také v souborném katalogu České republiky Caslin.

Knihovna Goethe-Institutu je veřejně přístupnou knihovnou, kterou lze využívat jak k prezenčnímu studiu, tak absenčně. Pro výpůjčky využívá knihovna systém Allegro⁵⁴. Vedle výpůjček poskytuje knihovna i rešeršní služby, služby v rámci projektu Ptejte se knihovny, meziknihovní výpůjční služby a má k dispozici některé databáze a archivy novin a časopisů.

⁵³ VONDÁLOVÁ, Eva. Dvacet let knihovny Goethe-Institutu v Praze. In: *Ikaros: elektronický časopis o informační společnosti* [online]. 2013, roč. 17, č. 9 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://ikaros.cz/dvacet-let-knihovny-goethe-institutu-v-praze>.

⁵⁴ Tamtéž.

V roce 2014 navštívilo Knihovnu Goethe-Institutu přibližně 13 000 uživatelů a bylo uskutečněno 17 400 absenčních výpůjček.

Kromě knihovnických služeb pořádá knihovna řadu kulturních akcí. Za zmínku stojí podpora literatury a překladu německých knih do českého jazyka nebo série autorských čtení v rámci veletrhu Svět knihy Praha nazvaná Das Buch⁵⁵. Knihovna se pravidelně zapojuje do knihovnických akcí v rámci Týdne knihoven a Noci literatury.

Jako jediná knihovna v České republice umožňuje svým čtenářům výpůjčky médií prostřednictvím systému Onleihe.

3.2 Onleihe v Knihovně Goethe-Institutu v Praze

Onleihe neboli E-knihovna, jak je tento systém oficiálně knihovnou nazýván, je v Knihovně Goethe-Institutu v Praze dostupná od roku 2011. V současné době využívá službu přibližně 15 % čtenářů a výpůjčky uskutečněné prostřednictvím Onleihe tvoří přibližně 10 % všech výpůjček, v roce 2014 to bylo přesně 1 876 stažení. Onleihe se tak stala významnou a nedílnou součástí fondu knihovny.

3.2.1 Obsahová nabídka

Knihovna Goethe-Institutu zpřístupňuje svým uživatelům všechny druhy médií – elektronické knihy, elektronické noviny a časopisy, audioknihy, hudbu a videa. Nákup médií probíhá v koordinaci s dalšími Goethe-Instituty střední a východní Evropy. Většina titulů je zakoupena v M-licenci. Celkem je pro Onleihe Knihovny Goethe-Institutu v Praze dostupných přibližně 14 500 titulů.

Elektronické knihy a audioknihy jsou rozděleny do kategorií beletrie a zábava, škola a učení, odborná média a příručky, knihovna pro děti a knihovna pro mládež. Ty jsou potom dále děleny do větších tematických oblastí. Všechny kategorie včetně počtu dostupných knih v jednotlivých kategoriích je shrnuto v následující tabulce⁵⁶ (Tabulka 4).

⁵⁵ Více informací o projektu viz <http://www.goethe.de/ins/cz/prj/buc/deindex.htm>.

⁵⁶ Veškeré informace o jednotlivých kategoriích a počtech titulů jsou ze stránky Onleihe Goethe-Institutu v Praze ze dne 26. července 2015. <http://www2.onleihe.de/goethe-institut/frontend/welcome,51-0-0-100-0-0-1-0-0-0-0.html>

Kategorie	Počet titulů	Kategorie	Počet titulů
Beletrie a zábava (celkem 3 367 titulů)			
Biografie a vzpomínky	142	Poezie	153
Romány a povídky	2073	Komiksy a manga	7
Eseje	48	Pohádky a pověsti	105
Science fiction a fantasy	80	Divadelní hry	95
Krimi a thriller	612	Literatura v dialektu a humor	163
Odborná média a příručky (celkem 4 159 titulů)			
Vzdělání a studium	42	Zaměstnání a kariéra	72
Krása a zdraví	4	Počítače a internet	62
Knihy pro rodiče	42	Ezoterika a astrologie	4
Dějiny, národopis	664	Společnost	687
Zdraví	27	Domov a regiony	90
Hobby a životní styl	131	Informace a dokumentace	16
Umění, kultura média	1075	Hudba	104
Sociální podpora	24	Příroda a vesmír	6
Pedagogika a psychologie	91	Politika	661
Právo	35	Cestování a dobrodružství	431
Náboženství a filosofie	217	Sport a fitness	37
Jazyky	449	Životní prostředí a jeho ochrana	32
Spotřebitel a finance	5	Hospodářství a podnikání	686
Věda a technika	29		
Knihovna pro děti (celkem 853 titulů)			
Dobrodružství a objevování	168	Detektivky a krimi	67
Země a vesmír	8	Fantasy	86
Přátelství a rodina	178	Pro naše nejmladší	88
Dějiny a náboženství	37	Strašidelné	3
Hobby a tvoření	1	Tělo a zdraví	7
Písně a básně	39	Pohádky a pověsti	125
Sport, hry a zábava	58	Zvířata a příroda	80
Knihovna pro mládež (celkem 555 titulů)			
Dobrodružství a napětí	134	Komiksy a manga	2
Rodina, přátelství a láska	113	Fantasy, science fiction	42

Kategorie	Počet titulů	Kategorie	Počet titulů
Horory a záhady	13	Tělo a zdraví	3
Pohádky a pověsti	36	Reálný život	114
Cestování, země a kultury	28	Romány a povídky	87
Zábava	3	Zvířata a příroda	6
Další	1		
Škola a učení (celkem 579 titulů)			
Všeobecné příručky	6	Pracovní a učící techniky	20
Volba povolání	2	Obory	556
Příprava na zkoušky	2		

Tabulka 4 Počty titulů elektronických knih v jednotlivých kategoriích

Celkem je tedy v Onleihe dostupných přes 9 500 elektronických knih a audioknih.

Pro Knihovnu Goethe-Institutu je dostupných celkem 29 elektronických novin a časopisů. Zastoupeny jsou časopisy a noviny z různých oblastí. Nejžádanějším je bezpochyby časopis Der Spiegel, dalšími dostupnými časopisy jsou Focus, Psychologie heute WirtschaftsWoche apod., za zmínku stojí i časopis Deutsch perfekt určený pro výuku němčiny jako cizího jazyka, dále noviny Die Welt, Die Zeit, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung a další.

Hudebních CD je dostupných celkem 5 772. Jedná se jak o klasickou hudbu, tak o hudbu instrumentální, moderní muziku, blues, romantickou a barokní hudbu. Zastoupena je hudba všech žánrů.

V době psaní této kapitoly udávalo uživatelské rozhraní Onleihe žádné dostupné video. Jednalo se zřejmě o nějakou technickou chybu, protože jindy videa dostupná byla. Tematicky se jednalo především o historické filmy a cestopisy.

3.2.2 Registrace

Prohlížení katalogu médií je volně přístupné každému. Chce-li ovšem zájemce využívat služby v plném rozsahu, tedy vypůjčovat si zvolená média, musí být zaregistrovaný v Knihovně Goethe-Institutu v Praze. Registrace je možná buď přímo

v knihovně vyplněním papírového formuláře, nebo nově i vyplněním formuláře online⁵⁷. Možnost online registrace do knihovny byla zavedena právě proto, aby mohli Onleihe využívat i lidé, kteří nemohou z jakéhokoliv důvodu fyzicky navštěvovat Knihovnu Goethe-Institutu v Praze.

Po vyplnění dotazníku knihovníci Goethe-Institutu údaje zpracují a uživateli pošlou na uvedený e-mail zprávu s registračním kódem. Uživatelé, kteří doposud knihovnu nenavštěvovali nebo nemají aktuálně zaplacený knihovní poplatek, obdrží také pokyny k tomu, jak tento poplatek uhradit. Služba Onleihe je sice zdarma, ale pouze pro registrované čtenáře a podmínkou registrace do Knihovny Goethe-Institutu je mimo jiné uhrazení knihovního poplatku. Od něho jsou osvobozeni pouze uživatelé v důchodovém věku, účastníci kurzů Goethe-Institutu a zaměstnanci.

Před zadáním registračního kódu je nutné zaregistrování se na platformě Mein Goethe.de, což je jakési uživatelské konto služeb Goethe-Institutu. Po přihlášení na své konto uživatel vidí veškeré údaje o službách, které jsou mu Goethe-Institutem poskytovány – vidí údaje o navštěvovaných kurzech, o odběru newsletteru a také údaje o využívání elektronické knihovny.

Po přihlášení do tohoto portálu klikne uživatel na úvodní straně na ikonu moje Onleihe, která ho přesměruje na stránku, kde zadá kód, který mu byl zaslán knihovnicí Goethe-Institutu. Tím je proces registrace ukončen a uživatel již může plně využívat všech služeb Onleihe. Jeden aktivační kód má platnost jednoho roku. Po uplynutí této lhůty dojde automaticky k deaktivaci a uživatel, pokud chce i nadále Onleihe využívat, musí požádat o nový kód (a případně i zaplatit knihovní poplatky).

3.2.3 Uživatelské rozhraní

Po úspěšné registraci a přihlášení se uživatel ocitne na hlavní stránce uživatelského rozhraní platformy Onleihe. Design tohoto rozhraní se velmi podobá designu stránek Goethe-Institutu v Praze – stránka je vytvořena v kombinaci zelené a bílé barvy, horní část stránek tvoří vodorovný panel, na který navazují tři svislé panely (viz Obrázek 4).

⁵⁷ Formulář je dostupný na následující adrese:
<http://www.goethe.de/ins/cz/pra/kul/bib/onl/onf/csindex.htm>.

Obrázek 4 Uživatelské rozhraní Onleihe Goethe-Institutu

Vodorovný, zelený panel je úvodním panelem, který obsahuje logo jednak Goethe-Institutu, jednak samotné Onleihe i s reklamním sloganem. V horní části panelu jsou umístěny ikonky základního menu – proklik na hlavní stránku, vyhledávání, knihovní košík, čtenářské konto, seznam označených médií a nápovědu. Pod hlavním menu je umístěno rolovací menu pro volbu jazyka stránky. Onleihe Goethe-Institutu je dostupná v němčině, angličtině, francouzštině, řečtině, italštině, nizozemštině, portugalštině, turečtině, čínštině (tradiční i zjednodušené), japonštině a korejštině. Pod volbou jazyka je umístěno okno pro rychlé jednoduché vyhledávání s možností volby typu média. V levé dolní části panelu jsou potom prokliky na jednotlivé druhy médií (e-knihy, e-audio, e-video, e-časopisy/e-noviny).

V levém svislém panelu je umístěno proklikávací menu obsahové nabídky Onleihe rozdělené podle tematických oblastí (knihovna pro děti, knihovna pro mládež, škola a učení, odborná média a příručky, beletrie a zábava, hudba) a také menu se servisními službami zákazníkům. Uživatelé tak zde najdou svůj čtenářský koš s vypůjčenými jednotkami, proklik na své konto a na vyhledávací masku. Je zde umístěn i odkaz na nápovědu, na provozovatele systému a také všeobecné podmínky užívání

systemu⁵⁸ a dokument deklarující jaké údaje o uživateli provozovatel systému schraňuje, jak dlouho a za jakých podmínek⁵⁹. S těmito oběma dokumenty musí uživatelé souhlasit, aby mohli Onleihe využívat.

V prostředním svislém panelu jsou úplně nahoře podle data seřazeny informace k výpadkům a omezením systému, případně informace, že porucha byla odstraněna. Poté následuje obecná informace o tom, co je to a k čemu slouží Onleihe Goethe-Institutu. V prostředním panelu jsou také zveřejňovány nově zakoupené tituly, nejčastěji půjčované tituly a naposledy vrácené tituly, což má sloužit především jako propagace a pomoc uživatelům při výběru titulů, které si zapůjčí.

V pravém svislém panelu se nachází rychlý přístup k seznamu titulů, které lze přehrát na čtečkách elektronických knih. Jsou zde umístěny také technické informace o tom, jaký software je potřebný pro bezproblémové přehrání všech typů médií, a odkaz na mobilní aplikaci Onleihe.

3.2.4 Vyhledávání médií

V katalogu Onleihe lze vyhledávat několika způsoby – buď proklikáváním jednotlivých tematických oblastí (vyhledávání typu menu), jednoduchým vyhledáváním (einfache Suche) nebo pokročilým vyhledáváním pomocí selekčních polí (erweiterte Suche).

Jednoduché vyhledávání umožňuje vyhledávat média podle jakéhokoliv slova nebo slov obsažených v záznamu daného titulu. K jednoduchému vyhledávání je určeno aktivní okno umístěné v horním vodorovném panelu. Všechna zapisovaná slova lze psát malými i velkými písmeny a lze je spojovat základními booleovskými operátory AND, OR a NOT. V jednoduchém vyhledávání lze omezit pouze typ média. Žádné další omezení vyhledávání není možné.

⁵⁸ DIVIBIB GmbH (15). *Allgemeine Benutzungsbedingungen der divibib GmbH für das digitale Ausleihen von Inhalten aus der „Onleihe“* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, 24. Juni 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://cms.onleihe.de/opencms/export/sites/default/divibib-customer/common/de/AllgemeineBenutzungsbedingungen.pdf>.

⁵⁹ DIVIBIB GmbH (16). *Datenschutzerklärung der divibib GmbH für die Nutzung der „Onleihe“* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, 24. Juni 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://cms.onleihe.de/opencms/export/sites/default/divibib-customer/common/de/AllgemeineDatenschutzerklaerung.pdf>.

Nejpřesnější vyhledávání umožňuje rozšířené vyhledávání. To lze realizovat přes rozhraní pokročilého vyhledávání, které lze otevřít buď proklikem z hlavního vodorovného panelu nebo z levého svislého panelu (pole Suche). V tomto rozhraní lze vytvářet komplexnější rešeršní dotazy. Dotazy lze formulovat pomocí 10 selekčních a 2 upřesňujících polí. Selekční pole jsou následující:

- Slovo (slova) z obsahu (Inhaltssuche Begriff)
- Název (Titel)
- Osoba (Person)
- Klíčové (klíčová) slova (Schlagwort)
- ISBN
- Rok (Jahr)
- Formát (Format)
- Jazyk (Sprache)
- Nakladatelství (Verlag)
- Kategorie (Kategorie).

Čtyři poslední pole (formát, jazyk, nakladatelství a téma) jsou limitační selekční pole, do ostatních polí lze zapisovat libovolné hodnoty v přirozeném jazyce, přičemž nezáleží na tom, zda jsou použita velká či malá písmena. I v rozšířeném vyhledávání lze dotazy modifikovat pomocí základním booleovských operátorů AND, OR a NOT.

Výsledky rešeršního dotazu lze seřadit podle relevance (Relevanz), oblíbenosti (Beliebtheit), hodnocení uživatelů (Nutzer Bewertung), data nákupu (Im Bestand seit), nakladatelství vzestupně (Verlag aufsteigend), nakladatelství sestupně (Verlag absteigend), názvu vzestupně (Titel aufsteigend) a názvu sestupně (Titel absteigend). Uživatel si také může určit, jaký počet výsledků se má zobrazit na jedné stránce (Treffer pro Seite).

3.2.5 Výpůjčky a zámluvy médií

Po zadání rešeršního dotazu dojde k vyhledání titulů. Tituly jsou zobrazovány ve středním svislém panelu. Záznam jednoho titulu je zachycen na následujícím obrázku (Obrázek 5).

Obrázek 5 Záznam média v Onleihe

Záznam obsahuje v horní části název titulu (zde Goethe schtirbt), zařazení do kategorie (zde Erzählungen) a uvedení typu média (zde eBook). Následuje autor (zde Bernhard, Thomas), rok vydání (zde 2010), nakladatelství (zde Suhrkamp Verlag). Uvedeno je také, pro jaké zařízení (a tedy v jakém formátu) je daný titul k dispozici (zde PC, elektronická čtečka knih), od kdy je titul zakoupený (zde Im Bestand seit: 14. 01. 2014) a také, zda je titul v současné době dostupný (zde Verfügbar). Pokud je daný titul vypůjčený, obsahuje záznam údaj o tom, od kdy je titul opět dostupný, a uživatel si ho případně může zamluvit. V pravé části záznamu je obálka titulu a tlačítko Details, které otevře celý záznam titulu.

Detailní záznam se skládá z několika částí. V první části jsou uvedeny bližší informace k titulu (jazyk, ISBN, formát, rozsah, velikost) a jsou zde umístěna také tlačítka pro zobrazení ukázky z knihy (Leseprobe), umístění titulu na seznam přání (Auf den Merzettel legen) a tlačítko pro vypůjčení média (In den Bibliothekskorb legen). Obsaženy jsou také informace k obsahu a k autorovi. Druhá část záznamu obsahuje informace k exemplářům (Exemplarinformationen) – kolik exemplářů je k dispozici, kolik jich je vypůjčených, případně zmluvených. Jsou zde opět tlačítka umožňující vypůjčku titulu či jeho zařazení na seznam přání. V druhé části jsou také podmínky použití titulu, jako vypůjční doba nebo informace o tom, zda lze titul kopírovat či tisknout. Další část obsahuje hodnocení titulu jinými uživateli. Poslední částí jsou technické požadavky pro bezproblémové přehrání či zobrazení média. Obě části detailního záznamu jsou na následujícím obrázku (Obrázek 6).

Informationen zum Titel eBook
Suchergebnis > Detailsicht

Titel: Goethe schtirbt
Erzählungen

Autor: Bernhard, Thomas

Jahr: 2010

Verlag: Suhrkamp Verlag

Sprache: Deutsch

ISBN: 978-3-518-74271-6

Format: ePub - für PC/Laptop und mobile Endgeräte - Adobe Digital Editions
PDF - ausschließlich für PC/Laptop - Adobe Reader

Geeignet für:

Umfang: 104 S.
Dateigröße: 441 KB

[Leseprobe](#)
[Auf den Merkzettel legen](#)
[In den Bibliothekskorb legen](#)

Kategorie: Belletristik & Unterhaltung/ Romane & Erzählungen/ Anthologien

Inhalt:
Zu Lebzeiten von Thomas Bernhard kam die Publikation dieser Anfang der achtziger Jahre verfassten und in Zeitungen abgedruckten Erzählungen nicht mehr zustande: zu sehr war der Autor mit seinem zunächst zurückgehaltenen Romanopus Auslöschung und mit dem Theaterstück Heldenplatz sowie dem dadurch entfachten Skandal befasst. In "Goethe schtirbt" werden diese Erzählungen zum ersten Mal, dem Wunsch ihres Verfassers entsprechend, in einem Band zusammengefügt: Sie zeigen den ironisch abgeklärten Meister der tragischen Momente und komischen Situationen, der auf der Höhe seiner Kunst Motive und Strukturen seines Gesamtwerks aufgreift: von den Einsamkeitsexperten in Amras, 1964 publiziert, bis zur Hassliebe gegenüber Österreich im Spätwerk.

Autor(en) Information:
Thomas Bernhard ist am 9. Februar 1931 in Heerlen (Niederlande) geboren und verstarb nach jahrelanger schwerer Krankheit am 12. Februar 1989 in Gmunden (Oberösterreich).

Exemplarinformationen > Info

Exemplare: (4) Verfügbar: (4)
Vormerker: (0) Verfügbar ab: sofort

[Auf den Merkzettel legen](#) [In den Bibliothekskorb legen](#)

Nutzungsbedingungen > Info

Ausleihdauer: 14 Tage Drucken: nicht erlaubt
Kopieren: nicht erlaubt

[Leseprobe](#)

Nutzer - Bewertung > Info

Durchschnittliche

Bewertung:

[Diesen Titel weiterempfehlen](#)

Software-Kompatibilität

Linux:
SuSe Linux 10 - 12 + Adobe Reader 7.0.9 - 9.x
Ubuntu 8.04 (Hardy Heron) - 12.04 (Precise Pangolin) + Adobe Reader 7.0.9 - 9.x
Debian 4.0 (Etch) - 5.0 (Lenny) + Adobe Reader 7.0.9 - 9.x
Apple:
Mac OS 10,4.3 - 10.7.5 + Adobe Reader X/XI (keine Freigabe)
Microsoft:
Microsoft Windows XP / Vista / 7 / 8 + Adobe Reader XI

Obrázek 6 Detailní záznam média v Onleihe

Samotná výpůjčka média probíhá velmi jednoduše. Uživatel klikne na ikonku pro výpůjčku (In den Bibliothekskorb legen). Otevře se mu nabídka formátů daného titulu (viz Obrázek 7).

Goethe schtirbt eBook
Erzählungen

Autor: Bernhard, Thomas

Umfang: 104 S.

Sprache: Deutsch

ISBN: 978-3-518-74271-6

Geeignet für:

Im Bestand seit: 14.01.2014

Download Format:

ePub - für PC/Laptop und mobile Endgeräte - Adobe Digital Editions
 PDF - ausschließlich für PC/Laptop - Adobe Reader

[Entfernen](#)

[weitere Titel suchen](#) [Jetzt ausleihen](#)

Obrázek 7 Nabídka formátu při výpůjčce média z Onleihe

Po zvolení požadovaného formátu stačí volbu potvrdit tlačítkem pro výpůjčku (Jetzt ausleihen). Poté se již otevře stránka, ze které je možné pomocí tlačítka pro stažení (Download) dané médium stáhnout do vlastního zařízení a případně ho dále zkopírovat do zařízení jiného (viz Obrázek 8).

Obrázek 8 Stažení média zapůjčeného přes Onleihe

Pokud je daný titul vypůjčený, může si ho uživatel podobně jako v kamenné knihovně zamluvit. Zámluva se provádí potvrzením tlačítka pro zámluvu (Vormerker setzen). Poté je nutné vyplnit ještě e-mailovou adresu a znovu potvrdit tlačítkem pro zámluvu. Následuje již jen oznámení, že jakmile se daný titul vrátí, bude uživatel srozuměn e-mailovou zprávou.

3.3 Průzkum spokojenosti uživatelů Knihovny Goethe-Institutu v Praze s Onleihe

Ačkoliv je projekt Onleihe v Knihovně Goethe-Institutu v Praze velmi oblíbený, což mimochodem dokládají i počty výpůjček a uživatelů systému, snaží se ji knihovna neustále vylepšovat a vycházet tak vstříc přáním a požadavkům uživatelů. Doposud probíhala zpětná vazba pouze individuálně a to především v případě, kdy uživatel identifikoval nějaký problém, který se mu samotnému (případně pomocí návodu umístěných na webu) nepodařilo vyřešit, a obrátil se proto na knihovnu se svoji připomínkou. Žádný rozsáhlejší průzkum spokojenosti uživatelů doposud nebyl proveden, ačkoliv zaměstnankyně knihovny již delší dobu o uskutečnění takového

průzkumu uvažovaly. I proto byl průzkum, který je součástí této bakalářské práce, ze strany Knihovny Goethe-Institutu velmi kladně přijat a probíhal v úzké spolupráci se zaměstnankyněmi knihovny.

Tématem průzkumu je spokojenost uživatelů Knihovny Goethe-Institutu v Praze se službou Onleihe. Cílem průzkumu je zjistit, jaká skupina čtenářů nejčastěji Onleihe využívá, zda jsou uživatelé služby spokojeni s nabídkou médií, do jaké míry jsou pro ně informace pro přístup, registraci, vyhledávání a vypůjčování médií srozumitelné a dostatečné a také, jaká přání a připomínky mají k samotnému systému, ale i k obsahové nabídce.

3.3.1 Metodologie průzkumu

Průzkum je založen na kvantitativním dotazníkovém šetření s předem formulovanými hypotézami. Dotazník byl vyhotoven vzhledem k charakteru služby a knihovny, ve které bude použit, ve dvou jazycích – česky a německy. Dotazník byl respondentům k dispozici ve dvou formách – ve formě elektronické a papírové. Elektronická forma dotazníku byla vytvořena pomocí aplikace Formuláře od firmy Google. Papírové dotazníky byly rozdávány přímo v Knihovně Goethe-Institutu v Praze. Sběr dat probíhal od 21. 5. 2015 do 13. 6. 2015 včetně, celkem 24 dní. Výsledky byly analyzovány pomocí statistických a deskriptivních metod a jsou prezentovány v podobě výšečových a sloupcových grafů, případně ve formě slovních komentářů.

3.3.2 Výzkumné hypotézy

Na základě dosavadních zkušeností knihovnic s provozem systému Onleihe byly formulovány následující výzkumné hypotézy:

- Uživatelé doposud nevyužívali Onleihe, protože měli problémy s registrací či přihlášením do systému.
- Řada uživatelů doposud Onleihe nevyužívala, protože dává přednost tištěným médiím.
- Část uživatelů doposud Onleihe nevyužívala, protože vlastní zařízení, která nejsou s Onleihe kompatibilní.

- Uživatelé mají málo informací o tom, jak se zaregistrovat a přihlásit do Onleihe.
- Uživatelé mají problémy s přehráváním či zobrazováním médií, protože vlastní zařízení Kindle nebo zařízení od značky Apple.
- Onleihe je využívána především pro zábavu a ke zlepšení jazykových schopností.

3.3.3 Struktura dotazníku

Základ průzkumu tvoří dotazník, který byl použit k výzkumu spokojenosti uživatelů se systémem Onleihe v jiném Goethe-Institutu. Bylo ovšem nutné otázky upravit, uzpůsobit potřebám Knihovny Goethe-Institutu v Praze a doplnit o otázky nové. Základem jsou otázky, které mají vést k potvrzení či vyvrácení hypotéz. Zbylé otázky mají přinést odpovědi na to, jaká skupina uživatelů systém nejvíce využívá, jaká média a obsahy upřednostňuje apod. Výsledný dotazník tvoří 18 otázek, které jsou formulovány jednak jako otázky uzavřené s pevnou volbou odpovědi a jednak jako otázky otevřené⁶⁰.

Dotazník je určen jak pro uživatele, kteří mají již s Onleihe zkušenost, tak pro ty, kteří ji nikdy nevyzkoušeli. Druhá skupina respondentů odpovídala pouze na otázky číslo 1, 16, 11, 12, 13, 14 a 15. Uživatelé Onleihe odpovídali na všechny otázky kromě otázky číslo 16.

Otázky v dotazníku lze po stránce obsahové rozdělit do čtyř větších celků: v první řadě obsahuje dotazník otázky, které umožní respondentovi zařadit na základě sociologických parametrů, jakou jsou věk, úroveň znalosti němčiny a to, zda daný respondent navštěvuje Knihovnu Goethe-Institutu v Praze (otázky číslo 13, 14 a 15); druhá část dotazníku je zaměřena na četnost a důvod používání Onleihe (otázky číslo 3, 4, 5 a 6); třetí část se soustředí na obsahovou nabídku systému (otázky č. 7 a 11) a konečně poslední část otázek se týká technických záležitostí systému (otázky číslo 8, 9, 10 a 18).

⁶⁰ Kompletní znění dotazníku v české a německé verzi viz Příloha č. 5 a Příloha č. 6.

3.3.4 Výsledky průzkumu

Průzkumu se celkem zúčastnilo celkem 102 respondentů, přičemž jeden dotazník byl odevzdán prázdný a musel být proto z průzkumu vyřazen. V elektronické podobě vyplnilo dotazník 86 respondentů, papírových dotazníků bylo odevzdáno celkem 16. Co se týče jazyků, byla většina dotazníků vyplněna v českém jazyce (celkem 82). V němčině vyplnilo dotazník 19 respondentů.

Věk respondentů

Věkové rozložení dotazovaných je zobrazen v následujícím grafu (Graf 1).

Graf 1 Věk respondentů

Téměř polovina dotazovaných spadá do věkové kategorie 25 – 39 let, čtvrtina respondentů je ve věku 40 – 54 let. Ve věkové kategorii 55+ je 13 % respondentů, v kategorii 15 – 24 let 14 % dotazovaných, 5 % dotazovaných svůj věk neuvědomilo.

Jaké jsou Vaše znalosti němčiny?

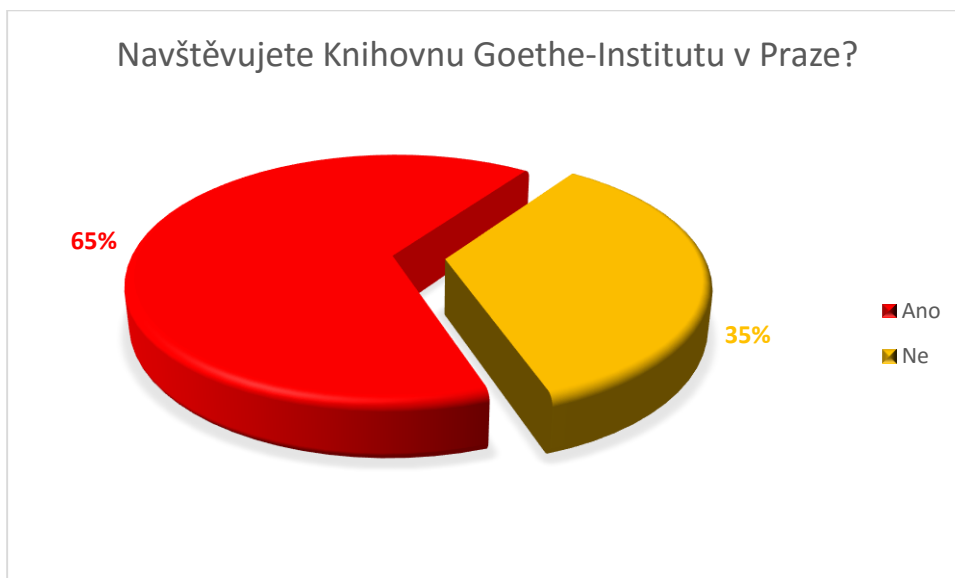
Další z otázek týkajících se sociologického zařazení respondentů byla otázka týkající se znalostí němčiny. Jak ukazuje Graf 2, nejvíce respondentů (57 %) hodnotí své jazykové znalosti jako pokročilé, 22 % dotázaných se řadí do skupiny mírně pokročilých, 13 % je rodilých mluvčích a zbývajících 8 % respondentů se označilo za začátečníky.

Graf 2 Jaké jsou Vaše znalosti němčiny?

Navštěvujete Knihovnu Goethe-Institutu v Praze?

Poslední ze sociologických otázek je otázka, zda uživatel Onleihe také současně fyzicky navštěvuje Knihovnu Goethe-Institutu v Praze. Jak zobrazuje následující graf (Graf 3), odpovědělo 65 % respondentů kladně. 35 % dotazovaných knihovnu fyzicky nenavštěvuje.

Graf 3 Navštěvujete knihovnu Goethe-Institutu v Praze?

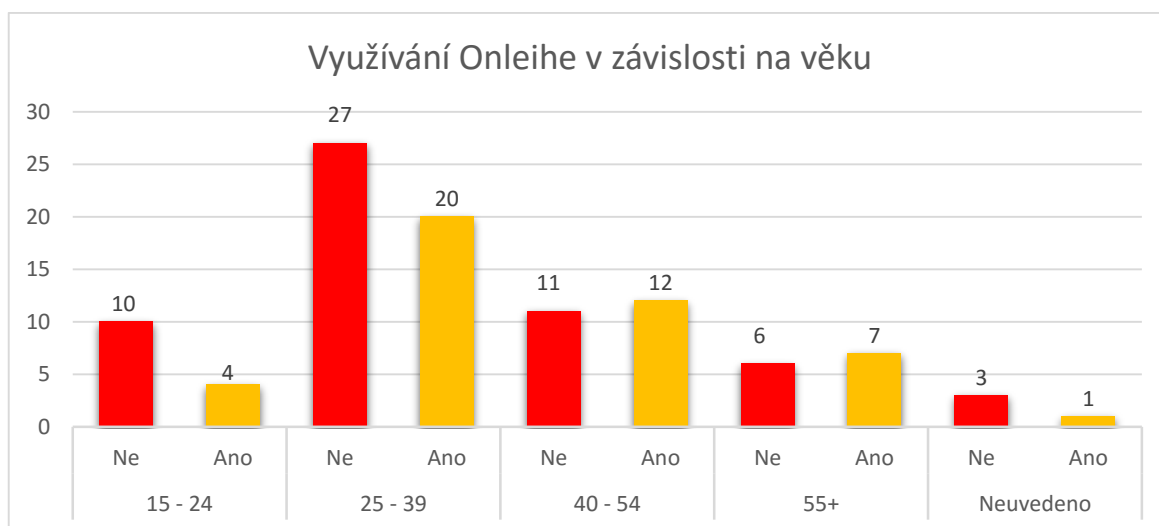
Půjčoval/a jste si již někdy knihy pomocí systému Onleihe?

Z průzkumu vyplynulo, že většina respondentů, kteří dotazník vyplnili (56%), ještě nikdy Onleihe nevyužili. Zbýlých 44 % Onleihe někdy vyzkoušelo (viz Graf 4).

Graf 4 Půjčoval/a jste si již někdy knihy pomocí systému Onleihe?

Chceme-li z věkového rozložení respondentů vyvodit, která věková skupina nejčastěji Onleihe využívá, je nutné spojit hodnoty grafu věkového rozvržení respondentů (Graf 1) s předchozím grafem (Graf 4). Jejich spojením získáme komplexní obrázek o tom, jaká věková skupina Onleihe nejvíce využívá a která skupina systém zatím nepoužila. Závislost věku respondentů a skutečnosti, zda využívají Onleihe, je zachycena na následujícím grafu (Graf 5).

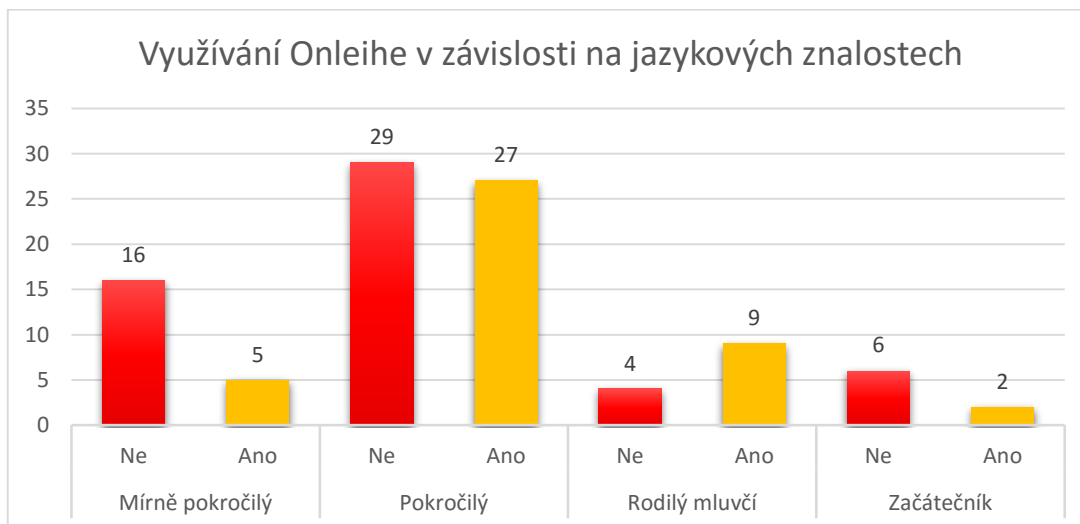

Graf 5 Využívání Onleihe v závislosti na věku

V absolutních číslech je to právě věková skupina 25 – 39 let, která nejčastěji odpověděla kladně na otázku, zda někdy Onleihe využila. V poměru k záporným odpovědím odpovědělo ovšem kladně pouze 20 ze 47 respondentů. Ve věkových skupinách 40 – 54 let a 55+ let odpověděla nadpoloviční většina respondentů na tuto

otázku kladně. Překvapivý je výsledek ve věkové skupině 15 – 24 let, kde dvě třetiny respondentů uvedlo, že Onleihe nikdy nevyužilo, ačkoliv se předpokládá, že právě tato věková skupina bude mít o elektronická média největší zájem. V potaz je ovšem nutné brát i omezený počet respondentů, který může některá fakta zkreslovat.

Vypovídající hodnotu má také spojení grafu o jazykových znalostech respondentů s grafem, zda si již daný respondent někdy půjčoval média prostřednictvím Onleihe (Graf 6).

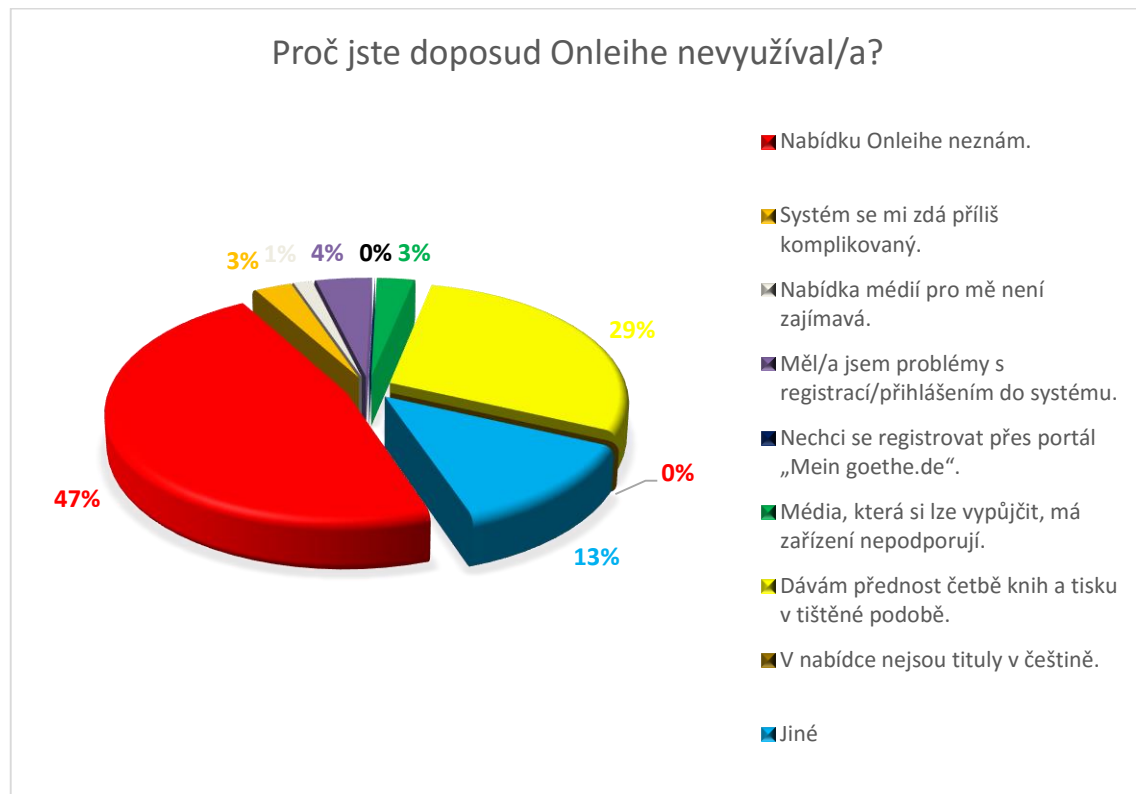
Graf 6 Využívání Onleihe v závislosti na jazykových znalostech

Z grafu vyplývá, že Onleihe je využívána především respondenty, kteří disponují pokročilými znalostmi jazyka nebo jsou rodilými mluvčími. Začátečníci a mírně pokročilí respondenti ve většině případů Onleihe doposud nevyužili. Tato skutečnost je ovlivněna především obsahovou nabídkou Onleihe, která je zaměřena na skupiny uživatelů s pokročilejšími znalostmi němčiny. Média určená pro začátečníky či mírně pokročilé jsou v Onleihe zastoupena v menším počtu.

Proč jste doposud Onleihe nevyužíval/a?

Na otázku, proč respondenti, kteří ještě si ještě doposud nevyužili žádné médium z Onleihe, tento systém nevyužívají, odpověděla polovina dotazovaných (47 %), jak ukazuje následující graf (Graf 7), že nabídku Onleihe vůbec nezná. 29 % respondentů dává přednost četbě knih a tisku v tištěné podobě, což potvrdilo hypotézu, že řada čtenářů upřednostňuje papírová média. 13 % dotazovaných postrádá v Onleihe knihy v češtině. Jen 4 % dotazovaných uvedlo, že měli problém s přihlášením do systému. Tím se tedy nepotvrdila hypotéza, že jsou registrace či přihlášení do systému pro uživatele

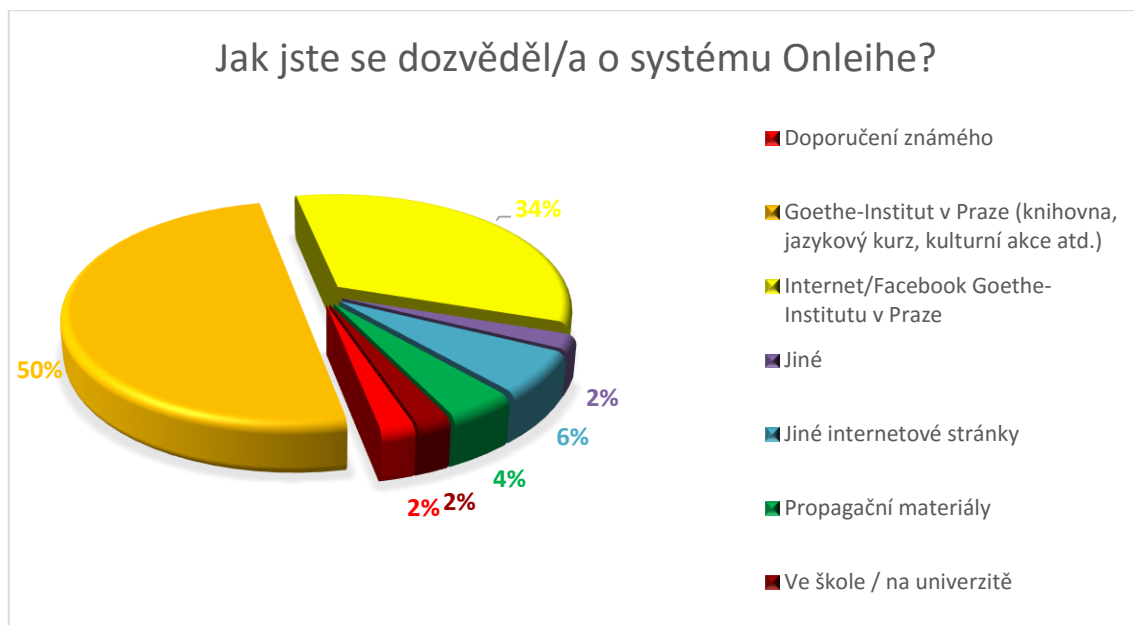
problematické. Celý systém za komplikovaný označila 3 % respondentů. 3 % dotazovaných nevyužívá Onleihe z důvodu nekompatibility zařízení. Nepotvrdila se tak hypotéza, že nekompatibilní zařízení je důvodem k nevyužívání systému. Pro jedno procento dotázaných je obsahová nabídka nezajímavá.

Graf 7 Proč jste doposud Onleihe nevyužíval/a?

Jak jste se dozvěděl/a o systému Onleihe?

Důležitou otázkou pro další propagaci systému ze strany poskytovatele, je otázka, jak se uživatelé systému o platformě dozvěděli. Odpovědi jsou shrnuty v následujícím grafu (Graf 8).

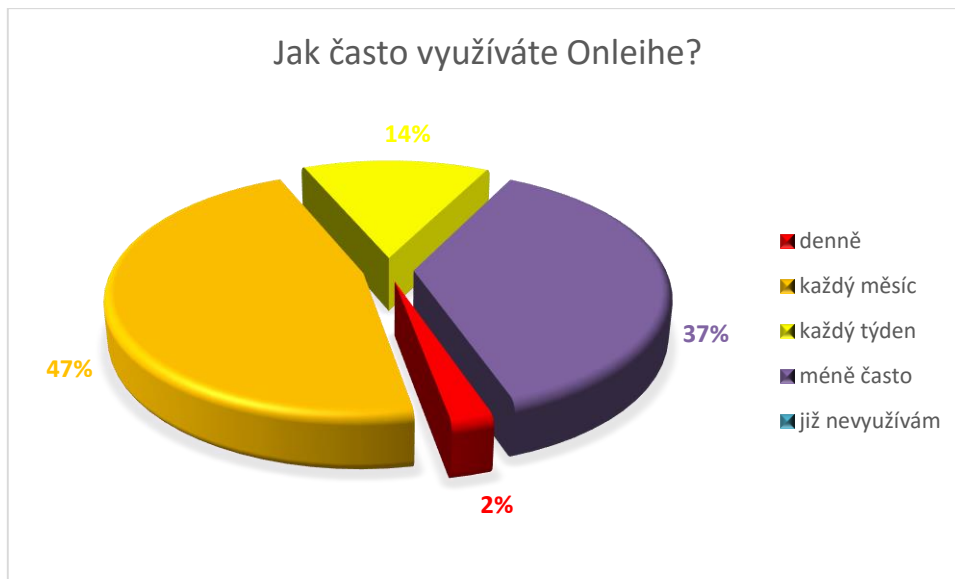
Graf 8 Jak jste se dozvěděl/a o systému Onleihe?

Polovina respondentů se o službě dozvěděla přímo v Goethe-Institutu v Praze. 34 % dotazovaných ví o službě z internetových či facebookových stránek Goethe-Institutu. Z jiných internetových stránek se o platformě dozvědělo 6 % respondentů. Propagační materiály uvedla 4 % dotazovaných. Ve škole/ na univerzitě či od známého se o Onleihe dozvěděla shodně 2 % respondentů. Jeden respondent uvedl, že se o Onleihe dozvěděl na GZ⁶¹ v Českých Budějovicích.

Jak často využíváte Onleihe?

Jak ukazuje následující graf (Graf 9), Onleihe je využívána nejčastěji měsíčně (47 %). Denně využívá Onleihe jen 2 % a týdně 14 % uživatelů. Méně často než jednou za měsíc užívá Onleihe 37 % respondentů. Žádný z respondentů nevolil odpověď, že Onleihe již nepoužívá.

⁶¹ Význam zkratky GZ se mi bohužel nepodařilo rozluštit.

Graf 9 Jak často využíváte Onleihe?

Jak dlouho Onleihe využíváte?

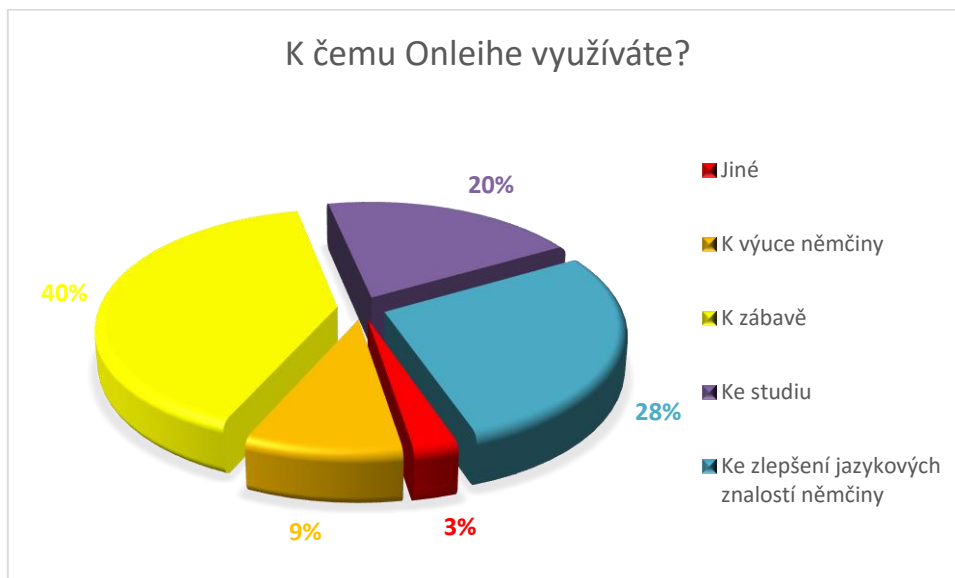
Odpovědi na otázku jak dlouho daný respondent Onleihe využívá, jsou zahrnuty v následujícím grafu (Graf 10). Nejvíce dotazovaných využívá Onleihe méně než rok (56 %), 21 % využívá systém déle než dva roky, 18 % déle než rok a 5 % dotazovaných déle než tři roky. Daní čísla mohou vypovídat o intenzivnější propagaci systému v posledním roce nebo mohou naopak ukazovat na skutečnost, že jen část uživatelů si systém oblíbí natolik, aby ho začala využívat dlouhodoběji. K dispozici bohužel nejsou data ročního přírůstku respondentů a nelze tuto skutečnost proto potvrdit či vyvrátit.

Graf 10 Jak dlouho Onleihe využíváte?

K čemu Onleihe využíváte?

Nejvíce uživatelů (40 %) využívá platformu Onleihe k zábavě, 28 % dotazovaných chce pomocí médií ze systému docílit zlepšení jazykových znalostí a 20 % respondentů využívá systém ke studiu. Tím se potvrdila hypotéza, že Onleihe je používána především pro zábavu a pro učení se němčině. 9 % dotazovaných využívá platformu k výuce němčiny. Zbývá 3 % dotazovaných uvedla jiný důvod. Odpovědi na tuto otázku jsou shrnuty v následujícím grafu (Graf 11).

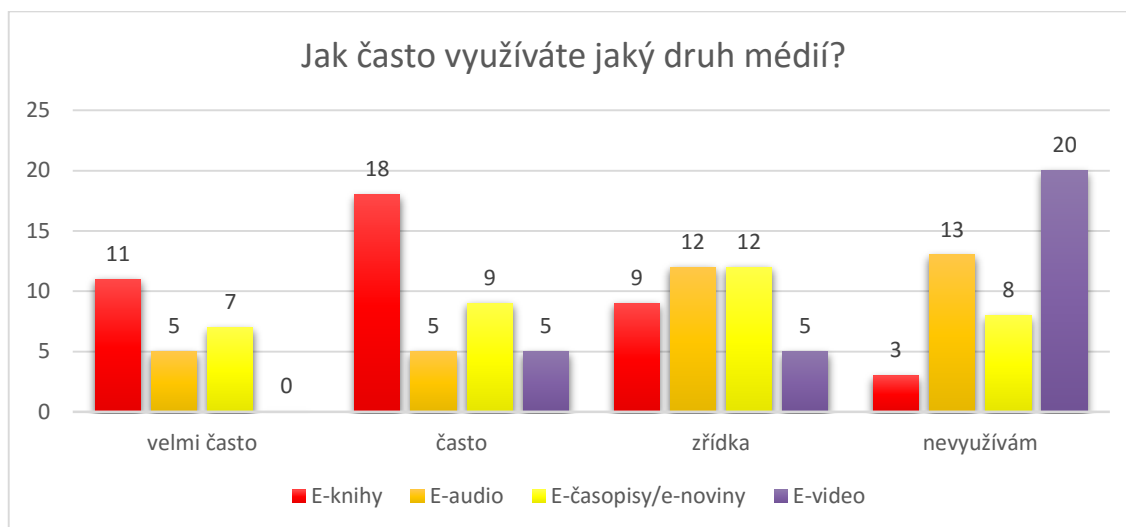

Graf 11 K čemu Onleihe využíváte?

Jak často využíváte jaký druh médií?

Odpovědi na otázku, jak často dotazovaní využívají jaký druh médií, jsou shrnuty v následujícím grafu (Graf 12). V případě e-knih nejsou odpovědi nijak překvapivé. E-knihy jsou využívány často a velmi často, zřídka využívá e-knihy jen 9 respondentů a pouze tři respondenti odpověděli, že e-knihy nevyužívají. E-časopisy a e-noviny využívají dotazovaní zřídka, následuje odpověď často a velmi často. Tento druh médií nevyužívá 8 dotazovaných. Co se týče audioknih a hudby, nejvíce dotazovaných tato média nevyužívá, druhou nejčastější odpovědí byla odpověď zřídka. Pouze 5 dotazovaných využívá tento druh médií velmi často a 5 respondentů zvolilo odpověď často. Nejvíce nevyužívaným médiem jsou e-videa, tuto odpověď zvolilo celkem 20 dotazovaných. Shodně po pěti dotazovaných odpovědělo, že e-videa využívá často, nebo zřídka. Nikdo

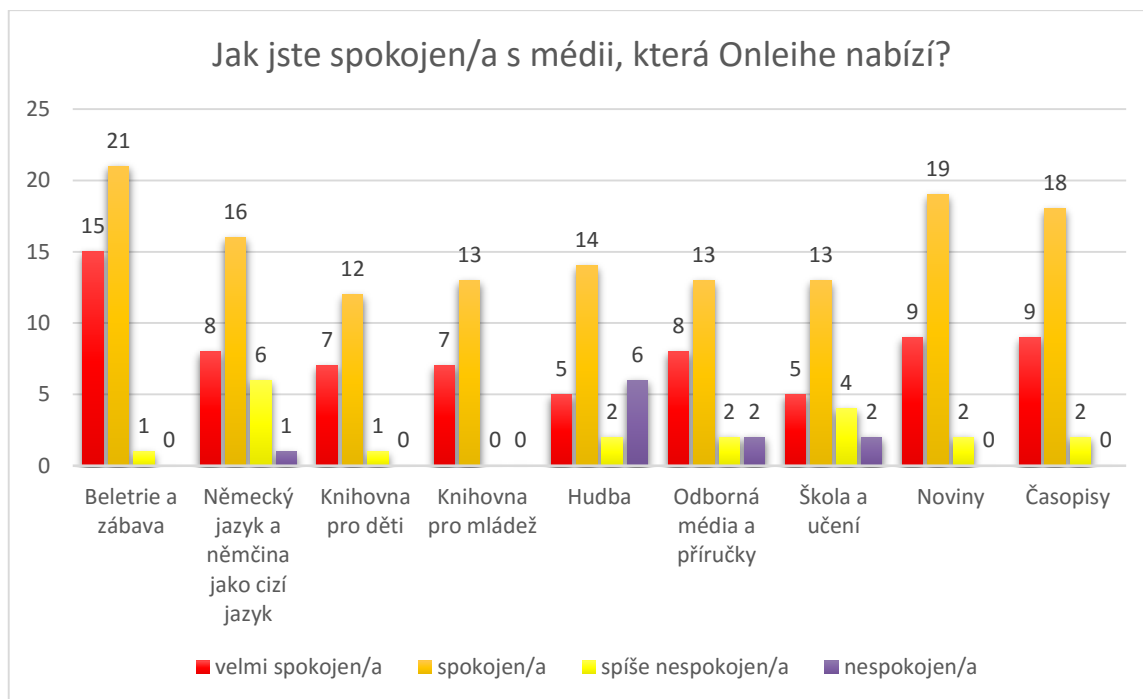
z dotazovaných nezvolil odpověď velmi často. Příčina jistě leží v omezené nabídce tohoto typu média v Onleihe.

Graf 12 Jak často využíváte jaký druh médií?

Jak jste spokojen/a s médii, která Onleihe nabízí?

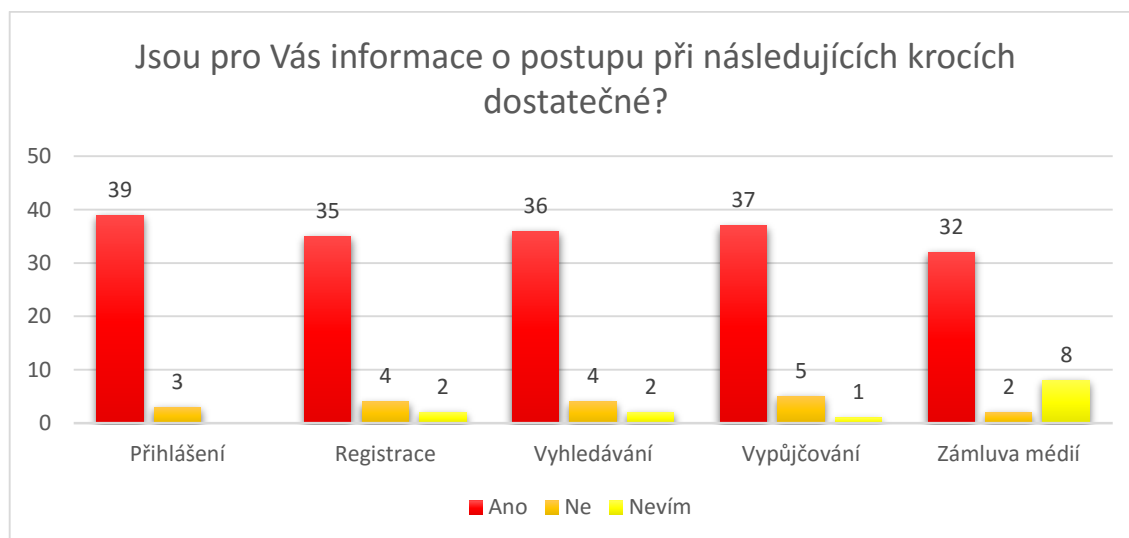
Většina uživatelů je s médii, která Onleihe nabízí spokojena. Nejvíce spokojení jsou respondenti s beletrií a zábavou, s novinami a časopisy. S ostatním obsahem (knihovna pro děti, knihovna pro mládež, německý jazyk a němčina jako cizí jazyk, odborná média a příručky a škola a učení) jsou respondenti převážně spokojeni. Nejvíce nespokojeni jsou uživatelé s hudební nabídkou (8 respondentů), ačkoliv i v této oblasti převažovali spokojené hlasy. Spokojenost uživatelů s nabídkou je shrnuta v následujícím grafu (Graf 13).

Graf 13 Jak jste spokojen/a s médii, která Onleihe nabízí?

Jsou pro Vás informace o postupu při následujících krocích dostatečné?

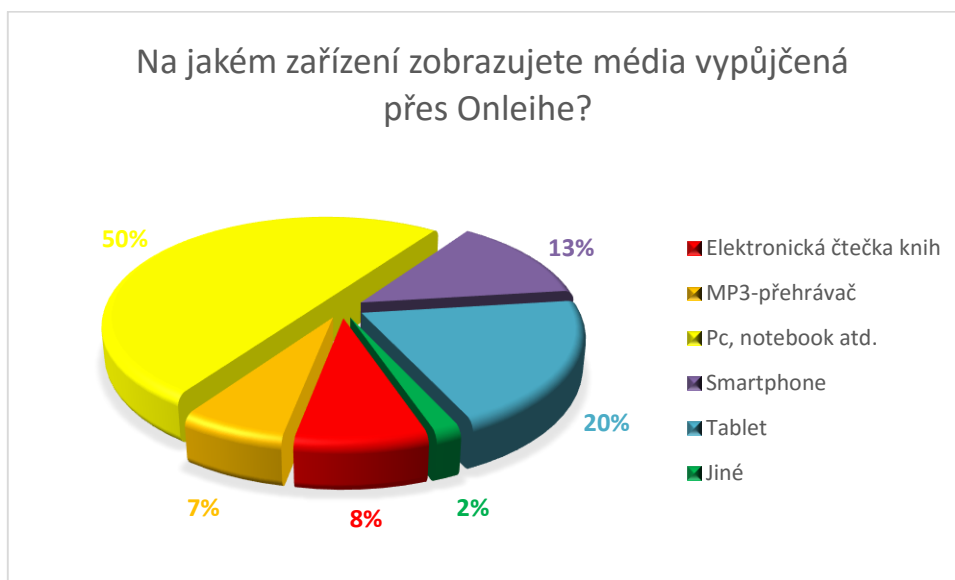
Průzkum v žádném případě nepotvrdil hypotézu, že uživatelé Onleihe mají problém s přihlášením, s registrací či s jinými kroky týkajícími se přístupu do systému. Pro drtivou většinu respondentů jsou totiž informace o postupu při zacházení se systémem dostatečné. Nedostatečné jsou informace pouze pro desetinu dotázaných. Odpověď nevím u zámluvy médií může poukazovat na to, že dotazovaní, kteří tuto odpověď zvolili, ještě nikdy tuto službu nevyužili. Odpovědi na tuto otázku jsou shrnuty v následujícím grafu (Graf 14).

Graf 14 Jsou pro Vás informace o postupu při následujících krocích dostatečné?

Na jakém zařízení zobrazujete média vypůjčená přes Onleihe?

Jak ukazuje následující graf (Graf 15), zobrazují uživatelé média vypůjčená přes Onleihe nejčastěji na počítači či notebooku, následuje tablet a smartphone. Jen 8 % dotazovaných využívá elektronickou čtečku knih. MP3-přehrávač využívá 7 % dotazovaných. Odpověď jiné zvolila 2 % dotazovaných, žádný z nich ovšem nevedl konkrétní typ zařízení.

Graf 15 Na jakém zařízení zobrazujete média vypůjčená přes Onleihe?

Podařilo se Vám úspěšně zobrazit / přehrát vypůjčená média?

Přes 80 % dotazovaných uvedlo, že se jim bez problémů podařilo přehrát všechna vypůjčená média. Problémy s přehráváním mělo pouze 17 % dotazovaných (viz Graf 16).

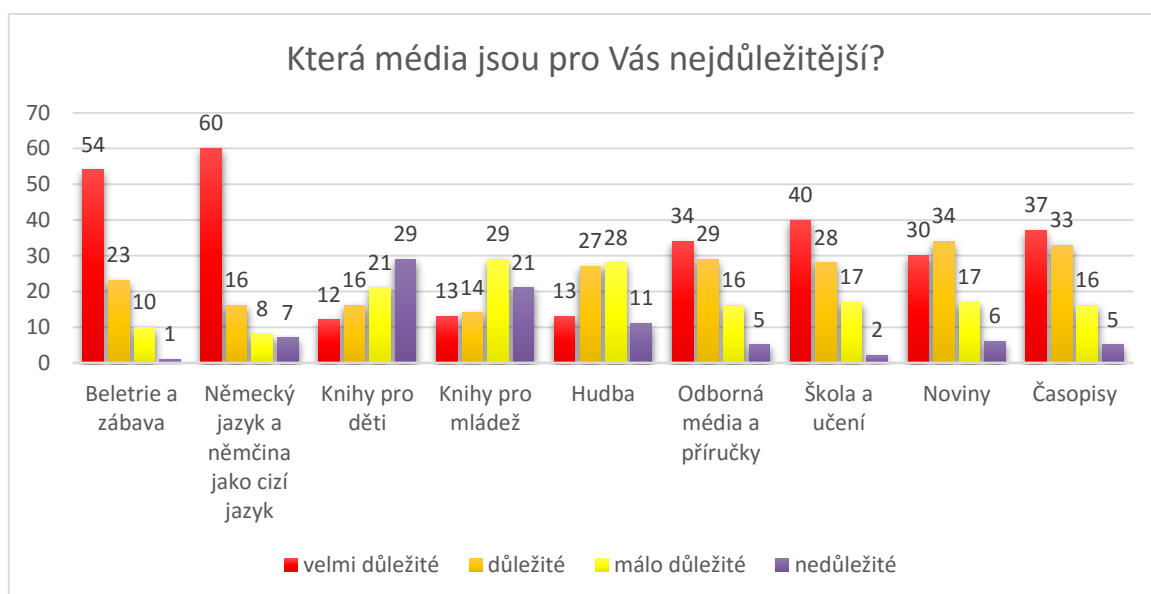
Graf 16 Podařilo se Vám úspěšně zobrazit / přehrát vypůjčená média?

S jakými problémy jste se během přehrávání / zobrazování setkal/a?

Na otázku s jakými problémy se uživatelé při přehrávání médií setkali, odpověděli pouze čtyři dotazovaní. Dva z nich uvedli, že měli problémy s přehráním médií na MP3-přehrávači, což zřejmě souvisí s tím, že jejich přístroj nepodporuje chráněné audionahrávky. Jeden respondent uvedl, že vlastní čtečku Kindle, která není kompatibilní s obsahy z Onleihe. Poslední z dotazovaných uvedl, že jeho čtečka nepodporuje obsahy z Onleihe, neuvěděl ovšem typ zařízení. Nikdo z dotazovaných neuvěděl, že by měl problémy s přehráváním obsahů na přístroji firmy Apple. Nebyla tedy potvrzena hypotéza, že většině uživatelů se nepodařilo zobrazit či přehrát vypůjčená média, protože vlastní čtečku Kindle nebo zařízení značky Apple.

Která média jsou pro Vás nejdůležitější?

Předposlední otázka se týkala toho, jaká média jsou po obsahové stránce pro uživatele Onleihe nejdůležitější. Respondenti v největším počtu označili jako velmi důležitou kategorii německý jazyk a němčina jako cizí jazyk, což plně odpovídá hypotéze, že Onleihe v Knihovně Goethe-Institutu v Praze využívají hojně lidé učící se jazyk a chtějí Onleihe využívat jako doplněk ke zlepšení jazykových znalostí. Tuto skutečnost ostatně potvrdila odpověď na otázku, k čemu nejčastěji respondenti Onleihe využívají (viz Graf 11). Velmi důležitá je pro respondenty také beletrie, literatura z oblasti školy a učení, noviny a časopisy. Jako nedůležité označili dotazovaní média z oblasti knih pro děti a mládež a hudbu. Veškeré odpovědi jsou zachyceny na následujícím grafu (Graf 17).

Graf 17 Která média jsou pro Vás nejdůležitější?

Máte nějaká přání či připomínky týkající se Onleihe?

Respondenti dostali možnost vyjádřit se obecně k systému Onleihe. Toho využilo celkem 21 respondentů. Většina příspěvků se týkala nedostatků v obsahové nabídce, řada připomínek se týkala technické stránky systému, jako např. možnosti prodloužení výpůjční doby, kompatibility zařízení apod. Následující tabulka (Tabulka 5) zahrnuje všechny odpovědi seřazené tematicky⁶².

Téma	Připomínka
Obsahová nabídka	Bylo by vhodné doplnit nabídku časopisů např. o Freundschaft, ale i jiné časopisy.
	Gutenberg spiegel.de je volná nabídka, kterou by mohla zdarma poskytovat i Vaše e-knihovna.
	Malá nabídka učebnic NJ a chybí mi německé titulky u filmů.
	Nedostatek učebnic pro němčinu jako cizí jazyk, ve srovnání s nabídkou knihovny je výběr prakticky nulový.
	Schází mi odborné knihy o umění, malířství, divadle apod. Schází mi možnost půjčování odborné literatury v němčině z knihoven v BRD. 2. Vadí mi, že na legitimaci do knihovny GI si nemohu vypůjčovat v knihovnách v BRD. Domnívám se, že by měla být v nabídce možnost po dobu pobytu v BRD se na nějakou určitou dobu přihlásit do místních knihoven v místě pobytu, aby si čtenář mohl vypůjčit knihy, které v ČR nemá možnost si vypůjčit.
	Zvýšit nabídku e-knih v němčině.
	Nenašla jsem tam dvojjazyčné knihy.
Kompatibilita zařízení	Chtěla bych zprovoznit možnost ověření licence i pro Linuxy, muset pokaždé hledat počítač se správným programem je dost omezující.
	Knihy nejdou nahrát do Kindle Touch.
	Mam čtečku, která nepodporuje EPUB a na převedení do jiného formátu jsou knihy chráněny, takže mi nová čtečka k ničemu není.
	Verze pro tablety neumožňuje půjčování novin a časopisů a knih ve formátu pdf.
	Kompatibilita většího množství přehrávacích zařízení (MP3), knižní novinky.
	Wirtschaftswoche nebo Die Zeit lze číst na PC/ Windows, ale ne na tabletu / android. Prosím zlepšit!
Výpůjční doba	Ermöglichung einer vorzeitigen Rückgabe ausgeliehener Titel. [Možnost předčasného vrácení vypůjčených titulů.]
	Hörbücher wichtig Ausleihfrist aber zu kurz für lange Audiobooks. Schön, dass es sie gibt! Mehr Filme wären schön. [Audioknihy důležitá

⁶² Obsahová stránka komentářů byla ponechána v původním znění. Do komentářů bylo zasahováno pouze po stránce gramatické a ortografické. Veškeré německé příspěvky obsahují překlad do češtiny v hranatých závorkách přímo za příspěvkem.

	vypůjční doba, ale příliš krátká pro delší audioknihy. Výborně, že něco takového je! Více filmů by bylo hezké.]
	Ja: manchmal wäre es wünschbar, ein besonders dickes & anspruchsvolles Buch etwas länger ausleihen zu können. [Ano, někdy by bylo žádoucí moci si nějakou zvláště tlustou a náročnou knihu vypůjčit na delší dobu.]
	Je mi 80 let, pokud knížka je obsáhlejší, nestačím ji přečíst za 14 dní, nejde udělat výjimku?
Ostatní	Jednodušší způsob platby.
	Konstatuji, že to je výborná možnost pro člověka žijícího mimo Prahu.
	Vědět co to je :-).
	Zrušení tisku některých medií.

Tabulka 5 Odpovědi na otázku Máte nějaká přání či připomínky týkající se Onleihe?

3.3.5 Shrnutí výsledků průzkumu

Z výsledků průzkumu vyplynula následující doporučení pro zlepšení spokojenosti uživatelů systému Onleihe:

- Celkově by měla být zlepšena propagace této služby. Polovina respondentů, kteří doposud systém nevyužili, totiž službu vůbec nezná.
- Propagace služby by měla být více zaměřena na věkové skupiny 15 – 24 a 55+ let, které byly nejenže v průzkumu málo zastoupeny, ale také největší procento dotazovaných z těchto skupin odpovědělo, že Onleihe doposud nevyužívá.
- Téměř třetina respondentů, kteří využívají Onleihe, nenavštěvuje fyzicky Knihovnu Goethe-Institutu v Praze. To poukazuje na fakt, že online knihovna je výborným způsobem, jak zpřístupnit německy psanou literaturu i uživatelům, kteří z jakéhokoliv důvodu nemohou navštěvovat Knihovnu Goethe-Institutu v Praze. Knihovna by tedy měla uvažovat o propagaci služby i mimo stránky či sociální síť Goethe-Institutu a snažit se získat více mimopražských uživatelů.
- Do obsahové nabídky by mělo být zařazeno větší množství zjednodušené četby a titulů pro začátečníky a mírně pokročilé, což by do systému přivedlo více uživatelů, kteří s němčinou teprve začínají, či mají jen mírně pokročilé znalosti němčiny.

- Do obsahové nabídky by mělo být zařazeno více titulů pro němčinu jako cizí jazyk a pro výuku jazyka. V menu by měla být samostatně oddělena tematická kategorie němčiny jako cizího jazyka.
- Z obsahové nabídky by měla být zlepšena především nabídka hudby a videí.
- Knihovna by měla zpracovat na strategii pro udržení uživatelů služby.
- Ačkoliv drtivá většina uživatelů uvádí, že má dostatek informací k registraci, přihlášení apod., někteří uživatelé udávají, že dostatek informací neměli. Bylo by proto žádoucí zlepšit informovanost uživatelů. Veškeré informace jsou sice na webových stránkách Goethe-Institutu, jsou ale značně nepřehledné. Vhodné by tedy bylo zpracovat na novém uspořádání na webu.
- Provozovatel systému by měl zpracovat na tom, aby bylo možné média přehrávat na co největším množství zařízení (především čtečky elektronických knih a MP3-přehrávače).
- Dle průzkumu by bylo vhodné ze strany provozovatele umožnit variabilní výpůjční lhůtu, či alespoň u obsáhlejších děl výpůjční lhůtu prodloužit.

4 Závěr

„Různorodost nových médií musíme spíše maximalizovat než minimalizovat. Dnes dobře víme, že média nejsou pouhými prostředky k uchopení již dosažených zkušeností a znalostí.“

(Marshall McLuhan⁶³)

Již Marshall McLuhan si byl ve své době vědom, že nová média je nutné podporovat, protože ovlivňují naše myšlení a náš svět více, než si jsme schopni uvědomit. Proto se i tato bakalářská práce věnovala tématu, které souvisí s šířením a zpřístupňováním nových médií uživatelům.

Cílem předložené bakalářské práce bylo jednak popsat principy fungování systému Onleihe, jednak provést průzkum spokojenosti uživatelů s tímto systémem.

Práce je členěna do dvou částí. V první části bylo popsáno to, jak systém funguje, jaký byl jeho vývoj a kdo se na něm podílel, co systém a za jakých podmínek nabízí všem participujícím subjektům. Jedna kapitola byla věnována ochraně obsahů dostupných v tomto systému. Popsány byly také technické požadavky na úspěšné využívání systému ze strany uživatele. Druhá část práce, která se věnovala uživatelskému rozhraní systému, se zakládala na praktickém průzkumu provedeném mezi čtenáři v Knihovně Goethe-Institutu v Praze za účelem zmapování spokojenosti s tímto systémem. Do této části práce byly zařazeny i kapitoly charakterizující samotný Goethe-Institutu i Knihovnu Goethe-Institutu v Praze. Důkladněji bylo také popsáno uživatelské rozhraní platformy Onleihe a způsoby, jak si média dostupná v Onleihe vyhledávat, vypůjčovat a zamlouvat.

Průzkum provedený mezi čtenáři Knihovny Goethe-Institutu v Praze ukázal, že většina respondentů uvedený systém nevyužívá. Ti, kteří systém využívají, ho využívají především pro zábavu a ke zlepšení jazykových schopností, což odpovídá i charakteru knihovny, která systém nabízí. Většina uživatelů upřednostňuje beletristická díla, učebnice pro výuku němčiny jako cizího jazyka, noviny a časopisy. Uživatelé nejvíce

⁶³ McLUHAN, Marshall. *Člověk, média a elektronická kultura*. Brno: Jota, 2000, s. 253. ISBN 80-7217-128-6.

v systému postrádají dostatek učebnic a materiálů pro výuku němčiny jako cizího jazyka. Dalším často zmiňovaným negativem byly omezené výpůjční lhůty pro dokumenty a nekompatibilita systému s některými zařízeními. Na základě výsledků průzkumu byla navržena opatření, která mají sloužit k vylepšení propagace systému a obsahové nabídky ze strany knihovny, ale i systému samotného.

Seznam použité literatury

- ADOBE. *Adobe ID, přihlášení a nápověda pro účet* [online]. Adobe Systems Software Ireland Ltd., © 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <https://helpx.adobe.com/cz/x-productkb/policy-pricing/account-password-sign-faq.html>.
- ASENDORF, Dirk. Generation Google in der Bibliothek. In: *Zeit Online* [online], 1. dubna 2009. Dostupný z: <http://www.zeit.de/online/2008/27/online-bibliotheken>.
- BRATKOVÁ, Eva, zprac. *Citování informačních zdrojů a tvorba bibliografických referencí podle mezinárodní normy ISO 690:2010: metodický materiál pro posluchače ÚISK* [online]. Verze 1.0. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze, 2011-12-30 [cit. 2015-01-20]. 58 s. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupný z: <http://texty.jinonice.cuni.cz/>.
- CELBOVÁ, Ludmila a Jaroslava HAVLOVÁ. Elektronická kniha. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000866&local_base=KTD.
- ČERNÝ, Michal. Osm technologických trendů, které promění knihovny v informační společnosti. In: *ITlib*. Bratislava: Centrum VTI SK, 2013, roč. 16, č. 2, s. 30-36. ISSN 1335-793X.
- ČSN ISO 690:2010. *Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů*. 3. vyd. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, březen 2011. 39 s. Třídící znak 01 0197.
- Datenschutzerklärung der divibib GmbH für die Nutzung der „Onleihe“* [online]. Wiesbaden: Divibib, 2013 [cit 2015-02-11]. Dostupný z: <http://cms.onleihe.de/opencms/export/sites/default/divibib-customer/common/de/AllgemeineDatenschutzerklaerung.pdf>.
- DIVIBIB GmbH (1). *Die Onleihe als Chance für Ihren Verlag* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/fuer-verlage.html>.
- DIVIBIB GmbH (2). *Vergrößern Sie Ihre Reichweite* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/fuer-verlage/reichweite.html>.
- DIVIBIB GmbH (3). *userforum* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.userforum.onleihe.de/>.
- DIVIBIB GmbH (4). *Geben Sie Ihre Medien in sichere Hände* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/fuer-verlage/schutz-ihrer-medien.html>.

- DIVIBIB GmbH (5). *Porträt Onleihe* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, März 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: http://www.onleihe.net/fileadmin/Downloads/Onleihe_divibib_Portra%CC_t_Ma%CC_rz_2015.pdf.
- DIVIBIB GmbH (6). *Bibliotheken begeistert* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/fuer-bibliotheken/bibliotheken-begeistert.html>.
- DIVIBIB GmbH (7). *Weltweite Onleihe der Goethe-Institute* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/ihre-onleihe-finden/onleihen-der-goethe-institute.html>.
- DIVIBIB GmbH (8). *Medien in der Onleihe* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/fuer-leser-hoerer-zuschauer/medien-in-der-onleihe.html>.
- DIVIBIB GmbH (9). *Kompatible eBook-Reader, Smartphones und Tablet PCs* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, 8. Juli 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: http://cms.onleihe.de/opencms/export/sites/default/divibib-customer/common/de/eBookReaderKompatibilitaetsliste_Onleihe.pdf.
- DIVIBIB GmbH (10). *Kompatible MP3-Player, Smartphones und Tablet-PCs für die Nutzung von eAudios* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, 21. April 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: http://cms.onleihe.de/opencms/export/sites/default/divibib-customer/common/de/Kompatibilitaetsliste_Onleihe.pdf.
- DIVIBIB GmbH (11). *Nutzung DRM-geschützter Werke der Onleihe* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: http://cms.onleihe.de/opencms/export/sites/default/divibib-customer/common/de/Nutzung_DRM-Werke.pdf.
- DIVIBIB GmbH (12). *Die Onleihe – Digitale Ausleihportale für Bibliotheken* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-02-11]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/>.
- DIVIBIB GmbH (13). *Onleihen in Deutschland* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.onleihe.net/ihre-onleihe-finden/onleihen-in-deutschland.html>.
- DIVIBIB GmbH (14). *Onleihe - Bibliothek digital*. Německo, Přihláška ochranné známky, 302008038945. 8. Dezember 2010. Dostupný také z: <https://register.dpma.de/DPMAREgister/marke/register/3020080389451/DE>.
- DIVIBIB GmbH (15). *Allgemeine Benutzungsbedingungen der divibib GmbH für das digitale Ausleihen von Inhalten aus der „Onleihe“* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, 24. Juni 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://cms.onleihe.de/opencms/export/sites/default/divibib-customer/common/de/AllgemeineBenutzungsbedingungen.pdf>.

- DIVIBIB GmbH (16). *Datenschutzerklärung der divibib GmbH für die Nutzung der „Onleihe“* [online]. Wiesbaden: divibib GmbH, 24. Juni 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://cms.onleihe.de/opencms/export/sites/default/divibib-customer/common/de/AllgemeineDatenschutzerklaerung.pdf>.
- ekz.bibliotheksservice wird Alleingesellschafterin der divibib GmbH. In: *BuB: Forum Bibliothek und Information* [online]. Reutlingen: BuB, [2015] [cit. 2015-06-25]. Dostupný z: <http://b-u-b.de/ekz-bibliotheksservice-wird-alleingesellschafterin-der-divibib-gmbh/>.
- Ernüchternde Erfahrungen mit der Onleihe. In: *Schneeschmelze* [online]. Neu Isenburg [2015] [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <https://schneeschmelze.wordpress.com/2009/11/25/ernuchternde-erfahrungen-mit-der-onleihe/>.
- Der Formatkrieg wird auf dem Rücken der Nutzer ausgetragen. In: *börsenblatt.net* [online]. Frankfurt am Main: Börsenbaltt, 29. března 2012 [cit. 2015-07-29]. Dostupný z: <http://www.boersenblatt.net/523989/>.
- GOETHE-INSTITUT (1). *Organisation* [online]. München: Goethe-Institut, © 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupný z: <https://www.goethe.de/de/uun/org.html>.
- GOETHE-INSTITUT (2). *Standorte* [online]. München: Goethe-Institut, © 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupný z: <https://www.goethe.de/de/wwt.html>.
- GOETHE-INSTITUT (3). *O nás* [online]. München: Goethe-Institut, © 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupný z: <http://www.goethe.de/ins/cz/pra/uun/csindex.htm>.
- GOETHE-INSTITUT (4). *Technické požadavky* [online]. München: Goethe-Institut, © 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupný z: <http://www.goethe.de/ins/cz/pra/kul/bib/onl/vor/cs14306915.htm>.
- GROENENBOOM, Margreet; HELBERGER, Natali. *Příručka spotřebitele k řízení digitálních práv: Digital Rights Management, dále jen DRM. Nějaké vedlejší účinky?* [online]. Indicare, duben 2006 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: http://www.indicare.org/tiki-download_file.php?fileId=199.
- JONÁK, Zdeněk: Informační společnost. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2015-06-25]. Dostupný z: http://aleph.nkp.cz/F/E2NAPP4G2QS2BT33YC7JXBGDFLIKSCRK7IXAK1GYAERSBLHD1T-33396?func=full-set-set&set_number=032645&set_entry=000005&format=999.
- LORENZ, Andreas. *Digital Rights Management bei E-Books am Beispiel der DiViBib Onleihe* [online]. Köln, 2011. Diplomová práce. Fachhochschule Köln, Fakultät für Informations- und Kommunikationswissenschaften. Dostupný z: publiscologne.fh-koeln.de/files/123/Diplomarbeit_Lorenz_Andreas.pdf.
- McLUHAN, Marshall. *Člověk, média a elektronická kultura*. Brno: Jota, 2000. ISBN 80-7217-128-6.

- MICROSOFT. *Ochrana DRM ve Windows Media Playeru: nejčastější dotazy* [online]. Microsoft © 2015 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://windows.microsoft.com/cs-cz/windows/media-player-drm-faq#1TC=windows-7>.
- MITTROWANN, Andreas. Die Onleihe - eine Plattform zur Ausleihe digitaler Medien. In: *Bibliothek Forschung und Praxis*. 2011, Jg. 35, Heft 3, s. 362-368. ISSN 0341-4183.
- NEKVAPIL, Jiří. O historii, teorii a modelech jazykového plánování. In: *Slovo a slovesnost*. 2010, roč. 71, č. 1, s. 64. ISSN 0037-7031. Dostupný také z: http://ling.ff.cuni.cz/lingvistika/nekvapil/download/Historie_jaz_planovani_SaS_NEKV.pdf.
- REICH, Robert B. *Dílo národů: příprava na kapitalismus 21. století*. Praha: Prostor, 2002. ISBN 80-7260-064-8.
- Sodomková, Jana. Knihovna. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2015-07-28]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001990&local_base=KTD.
- VONDÁLOVÁ, Eva. Dvacet let knihovny Goethe-Institutu v Praze. In: *Ikaros: elektronický časopis o informační společnosti* [online]. 2013, roč. 17, č. 9 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://ikaros.cz/dvacet-let-knihovny-goethe-institutu-v-praze>.
- Welche Rolle spielt für Sie die Onleihe? In: *börsenblatt.net* [online]. Frankfurt am Main: Börsenblatt, 29. März 2012 [cit. 2015-07-28]. Dostupný z: <http://www.boersenblatt.net/artikel-umfrage.524081.html>.
- WINE HQ. *About Wine* [online]. [cit. 2015-07-08]. Dostupný z: <https://www.winehq.org/about/>.
- ZLATUŠKA, Jiří. Informační společnost. In: *Zpravodaj ÚVT MU*. 1998, roč. 8, č. 4, s. 1-6. ISSN 1212-0901.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Operační systémy a podporované formáty	20
Tabulka 2 Technické požadavky na využívání Onleihe (osobní počítač)	21
Tabulka 3 Přehled kompatibility elektronických zařízení s formáty médií dostupných v Onleihe	23
Tabulka 4 Počty titulů elektronických knih v jednotlivých kategoriích	30
Tabulka 5.....	53

Seznam obrázků

Obrázek 1 Funkční schéma systému Onleihe	11
Obrázek 2 Cirkulační model zlepšování funkčnosti Onleihe.....	12
Obrázek 3 Uživatelské rozhraní Onleihe Goethe-Institutu.....	32
Obrázek 4 Záznam média v Onleihe	35
Obrázek 5 Detailní záznam média v Onleihe	36
Obrázek 6 Nabídka formátu při výpůjčce média z Onleihe	36
Obrázek 7 Stažení média zapůjčeného přes Onleihe	37

Seznam grafů

Graf 1 Věk respondentů	40
Graf 2 Jaké jsou Vaše znalosti němčiny?.....	41
Graf 3 Navštěvujete knihovnu Goethe-Institutu v Praze?	41
Graf 4 Půjčoval/a jste si již někdy knihy pomocí systému Onleihe?	42
Graf 5 Využívání Onleihe v závislosti na věku	42
Graf 6 Využívání Onleihe v závislosti na jazykových znalostech	43
Graf 7 Proč jste doposud Onleihe nevyužíval/a?	44
Graf 8 Jak jste se dozvěděl/a o systému Onleihe?.....	45
Graf 9 Jak často využíváte Onleihe?	46
Graf 10 Jak dlouho Onleihe využíváte?	46
Graf 11 K čemu Onleihe využíváte?	47
Graf 12 Jak často využíváte jaký druh médií?	48
Graf 13 Jak jste spokojen/a s médii, která Onleihe nabízí?	49
Graf 14 Jsou pro Vás informace o postupu při následujících krocích dostatečné? ...	49
Graf 15 Na jakém zařízení zobrazujete média vypůjčená přes Onleihe?	50
Graf 16 Podařilo se Vám úspěšně zobrazit / přehrát vypůjčená média?	50
Graf 17 Která média jsou pro Vás nejdůležitější?	51